

MARTINŮ

dny

bohuslava
martinů

bohuslav
martinů
days

26. ročník / 26th year

29/11–18/12

2020

Praha / Prague

www.martinu.cz/festival

Hudba Hradní stráže a Policie ČR
Prague Castle Guard and Police Band

Symfonický orchestr Českého rozhlasu
Prague Radio Symphony Orchestra

Český spolek pro komorní hudbu
Czech Chamber Music Society

Hudební a taneční fakulta
Akademie múzických umění v Praze
Music and Dance Faculty of the
Academy of Performing Arts in Prague

HLAVNÍ PARTNEŘI | MAIN PARTNERS

Intergram

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI | MEDIA PARTNERS

dny
bohuslava
martinů

bohuslav
martinů
days

26. ročník / 26th year

29/11–18/12
2020

Praha / Prague

Vstupenky na koncerty

pořádané Nadací Bohuslava Martinů
můžete zakoupit online na **ViaMusica.cz**
nebo v kamenném obchodě **Time Music**
na Malostranském náměstí

BOHUSLAV MARTINŮ

*1890 Polička

†1959 Liestal

KDYŽ JSME S DVOULETÝM PŘEDSTIHEM připravovali letošní dvacátý šestý festivalový ročník, nenapadlo nikoho, že by se mohlo rozšířit jakékoli onemocnění do stadia, v němž umlknou múzy. Přesněji řečeno, že přijdou o své věrné posluchače, diváky, čtenáře, a nakonec i aktivní účastníky výstav, vernisáží, kurzů, či kulturních setkání. Až při opakovaném vyhlášení nouzového stavu jsem si uvědomil, že Bohuslav Martinů prožil na živo pád monarchie, nástup nacismu a komunismu a k tomu, jaksí navíc, i dvě světové války. A přesto jeho umělecké založení a zaujetí neokoralo a stalo se následně východiskem pro další generace umělecky cítících lidí po celém světě. Nestalo se komerčním artiklem a neznevěřilo se svému založení a původu. Pokud se podaří realizovat živá koncertní vystoupení v rámci festivalu, který nese jeho jméno, připamatujme si nejen okolnosti jeho života a tvorby, ale i našeho přístupu a vztahu. Martinů nám ukázal svým příkladem a nápaditostí, že tvořivost si ví rady, a to i tehdy, kdy zklame politika, ekonomika, diplomacie, vnitřní či zahraniční vztahy, protože čerpá z přímého zdroje. A tím je po staletí lidskost, ohleduplnost a víra v dobro.

Prof. Jiří Hlaváč

ředitel

Nadace Bohuslava Martinů

NADACE BOHUSLAVA MARTINŮ v rámci letošního festivalového ročníku i výročí samotného Bohuslava Martinů zohlednila v dramaturgii jednotlivých koncertů a soutěže v obou kategoriích, jedinečnost skladatelovy orchestrální, vokální, sólistické i komorní tvorby. V odkazu na řadu uměleckých, společenských i občanských provázaností jeho života s dalšími zeměmi, je v tomto ročníku zvýrazněna hudba švýcarských autorů. Opakovaně přitom Nadace Bohuslava Martinů spolupracuje s významnými subjekty, orchestry, soubory i sólisty. Zvláštní pozornost a poděkování jsou přitom věnovány podporovatelům a sponzorům: Hudební a taneční fakulta AMU, Český rozhlas, Intergram, Magistrát hl. města Prahy, Nadace Život umělce, Nadační fond Viktora Kalabise a Zuzany Růžičkové, Přemysl Pražák, Zorka a Jaroslav Zichovi.

Prof. Jiří Hlaváč

ředitel

Nadace Bohuslava Martinů

PhDr. Stanislava Střelcová

předsedkyně Správní rady

Nadace Bohuslava Martinů

WHEN PREPARING THIS YEAR'S 26th EDITION of the festival two years in advance, none of us conceived even in the slightest that an illness might spread through the world to an extent that would silence the muses. Or to be precise, that would rob them of their loyal audiences, viewers, readers, and finally of all of the active participants in exhibitions, courses, meetings, and cultural events. It was not until a state of emergency was repeatedly declared that I realised that Bohuslav Martinů had personally lived through the fall of a monarchy, the rise of Nazism and Communism, and — almost as an afterthought — two world wars. Yet despite all this, his artistic sensitivity and enthusiasm remained fresh and became a starting point for further generations of artistically minded people all over the world. It did not become a commercial object, nor did it betray its nature of lineage. If we are able to organise live concert performances during the festival that bears his name, let us remember both the circumstances of his life and work and our own approach and understanding. Martinů showed us with his example and invention that creativity threads its own path even when politics, economics, diplomacy, domestic and foreign relations all fail — because it draws straight from the source that is — and has been for centuries — humanity, solicitude, and benevolence.

Prof. Jiří Hlaváč

Director of the

Bohuslav Martinů Foundation

For this year's edition of the festival and the anniversary of Bohuslav Martinů himself, the **BOHUSLAV MARTINŮ FOUNDATION** has devised the programme of all the concerts and both categories of its competition to reflect the unique essence of the composer's orchestral, vocal, solo, and chamber compositions. In respect of his numerous artistic, social, and civic connections with countries around the world, this year seeks to highlight the Switzerland. In this endeavour, the Bohuslav Martinů Foundation persistently cooperates with prominent institutions, orchestras, ensembles, and soloists. Special attention and gratitude are due to all supporters and sponsors, and to certain personalities, to whom some of the festival events are dedicated: the Music Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague, Czech Radio, Intergram, Prague City Hall, the Artist's Life Foundation, the Viktor Kalabis and Zuzana Růžičková Foundation, Přemysl Pražák, Zorka and Jaroslav Zich.

Prof. Jiří Hlaváč

Director of the

Bohuslav Martinů Foundation

PhDr. Stanislava Střelcová

President of the

Bohuslav Martinů Foundation's

Board of Directors

Program

S ohledem na opatření vlády ČR mohou být koncerty uvedeny v podobě záznamu na www.martinu.cz

Prolog

on-line záznam koncertu na www.martinu.cz

Hudba hradní stráže a Policie ČR, Václav Blahunek dirigent,
Vít Kořínek trombón, Ema Hartlová zpěv

V. NELHÝBL *Concertante pro dechový orchestr*

B. MARTINŮ „O kouzelné mošně“ z baletu *Špalíček* H 214
(úpr. J. Brejšek)

Dumka č. 2 H 250 (úpr. J. Vodňanský)

Svatební polka z baletu *Špalíček* H 214 (úpr. J. Vodňanský)

Písničky na jednu stránku H 294 (úpr. P. Šebesta)

N. RIMSKIJ-KORSAKOV *Koncert pro trombon a dechový orchestr*

P. GREINGER *Lincolnshire Posy*

29 11 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Koncert laureátů Soutěže Nadace Bohuslava Martinů 2020

obory dechové nástroje (flétna, klarinet, trubka) a cembalo
program ze soutěžního repertoáru laureátů

3 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Martinů a Švýcarsko

V rámci večera bude udělena Výroční cena Nadace Bohuslava Martinů
členům Guarneri tria

Kateřina Soukalová klarinet, Petr Nouzovský violoncello,
Ivo Kahánek klavír

L. JANÁČEK *Pohádka pro violoncello a klavír*

B. MARTINŮ *Sonáta č. 3 pro violoncello a klavír* H 340

H. SUTTERMEISTER *Capriccio pro klarinet sólo*

J. BRAHMS *Trio a moll pro klarinet, violoncello a klavír*, op. 114

7 12 / 19.30

Rudolfinum, Dvořákova síň

Koncert ve spolupráci s Českým rozhlasem

Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Marek Šedivý dirigent,
Jean-Guihen Queyras violoncello

J. NOVÁK *Variace na téma Bohuslava Martinů*

A. DVOŘÁK *Koncert h moll pro violoncello a orchestr*, op. 104

B. MARTINŮ *Symfonie č. 3* H 299

9 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Koncert vítězů Soutěže NBM 2019

Matouš Zukal klavír, Smyčcové duo Bohémo
/Kristina Vocetková violoncello, Matouš Pěruška housle/

A. DVOŘÁK *Dva furianty pro klavír*, op. 42

B. MARTINŮ *Osm preludií* H 181

L. SLUKA *Sonáta per pianoforte*

B. MARTINŮ *Duo pro housle a violoncello č. 2* H 371

M. RAVEL *Sonáta pro housle a violoncello*

14 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Bohuslav Matoušek housle, Miroslav Sekera klavír

C. FRANCK *Sonáta A dur pro housle a klavír*

B. MARTINŮ *Sonáta č. 3 pro housle a klavír* H 303

15 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Kühnův smíšený sbor, Jaroslav Brych sbormistr,
Barbara Solazzo soprán, Ondřej Holub tenor

B. MARTINŮ *Madrigaly, čtyři madrigaly pro smíšený sbor* H 380

M. RAICHL *Šest madrigalů na slova J. R. Picka*

B. MARTINŮ *Písničky na dvě stránky* H 302 (úpr. Tomáš Ille)

M. O. ŠTĚDROŇ *Mitelei na dětské texty pro smíšený sbor, klavír a bicí /
premiéra*

B. MARTINŮ *Mikeš z hor, kantáta pro sóla, smíšený sbor
a instrumentální doprovod* H 375

16 / 12 / 19.30

Rudolfinum, Dvořákova síň

Česká filharmonie, Pražský filharmonický sbor,
Tomáš Netopil *dirigent*, Lukáš Vasilek *sbormistr*,
Jessica Muirhead *soprán*, Zoltan Nagy *baryton*,
Richard Samek *tenor*, Jozef Benci *bas*, Peter Mikuláš *bas*

A. DVOŘÁK *Symfonie č. 6, op. 60*

B. MARTINŮ *Ariadna H 370, koncertní provedení opery*

17 / 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Smetanovo trio

Jitka Čechová klavír, Jan Talich housle, Jan Páleníček violoncello/

B. MARTINŮ *Bergerettes H 275*

A. DVOŘÁK *Dumky pro klavírní trio, op. 90*

18 / 12 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Miroslav Sekera *klavír*

L. JANÁČEK *Sonáta es moll „Z ulice 1. 10. 1905“*

F. LISZT *Lacrimosa z Mozartova Requiem d moll*

Transcendentální etuda „Chasse-neige“ č. 12

Koncertní parafráze z opery Rigoletto G. Verdiho

B. MARTINŮ *Etudy a polky H 308 (výběr)*

B. SMETANA *Na břehu mořském gis moll, op. 17*

Přivětivá krajina z cyklu Črty, op. 5

Macbeth a čarodějnice, skica ke scéně Shakespearově

Změna programu a interpretů vyhrazena

Programme

Following the restrictions of Czech government can be concerts available as videorecordings on the website www.martinu.cz

Prologue

on-line recording of the concert at www.martinu.cz

Prague Castle Guard and Police Band, Václav Blahuněk *conductor*,
Vít Kořínek *trombone*, Ema Hartlová *singing*

V. NELHÝBL *Concertante for Wind Orchestra*

B. MARTINŮ *„O kouzelné mošně“ from the ballet The Chap-Book H 214*
(arr. J. Břejšek)

Dumka No. 2 H 250 (arr. J. Vodňanský)

Wedding polka from the ballet The Chap-Book H 214 (arr. J. Vodňanský)

Songs on the One Page H 294 (arr. P. Šebesta)

N. RIMSKY-KORSAKOV *Concerto for Trombone and Military Band*

P. GREINGER *Lincolnshire Posy*

29 / 11 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Concert of laureates of the Bohuslav Martinů Foundation Competition 2020

winds (flute, clarinet, trumpet) and harpsichord
program from the competition repertoire of the laureates

3 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Martinů and Switzerland

Kateřina Soukalová *clarinet*, Petr Nouzovský *cello*, Ivo Kahánek *piano*

L. JANÁČEK *Pohádka (Fairy Tale) for Cello and Piano*

B. MARTINŮ *Sonata No. 3 for Cello and Piano H 340*

H. SUTTERMEISTER *Capriccio for Clarinet Solo*

J. BRAHMS *Trio for Clarinet, Cello and Piano in A minor, Op. 114*

7 / 12 / 7.30 pm

Rudolfinum, Dvořák Hall

Prague Radio Symphony Orchestra, Marek Šedivý *conductor*,
Jean-Guihen Queyras *cello*

J. NOVÁK *Variation on the Theme by Bohuslav Martinů*

A. DVOŘÁK *Cello Concerto in B minor, Op. 104*

B. MARTINŮ *Symphony No. 3 H 299*

9 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Concert of laureates of the BMF Competition 2019

Matouš Zúkal *piano*,

String duo Bohémo /Kristina Vocetková *cello*, Matouš Pěruška *violin*/

A. DVOŘÁK *Furiant for Piano, Op. 42*

B. MARTINŮ *Eight Preludes H 181*

L. SLUKA *Sonata per Pianoforte*

B. MARTINŮ *Duo for Violin and Cello No. 2 H 371*

M. RAVEL *Sonata for Violin and Cello*

14 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Bohuslav Matoušek *violin*, Miroslav Sekera *piano*

C. FRANCK *Sonata for Violin and Piano in A major*

B. MARTINŮ *Sonata No. 3 for Violin and Piano H 303*

15 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Kühn Choir of Prague, Jaroslav Brych *choirmaster*,
Barbara Solazzo *soprano*, Ondřej Holub *tenor*

B. MARTINŮ *Madrigals, Four Madrigals for Mixed Choir H 380*

M. RAICHL *Six Madrigals on Words by J. R. Pícek*

B. MARTINŮ *Songs on Two Pages H 302 (arr. Tomáš Ille)*

M. O. ŠTĚDRŮ *Mitelei on Children Lyrics for Mixed Choir,
Piano and Percussion / premiere*

B. MARTINŮ *Mikesh from the Mountains, Cantata for Soli,
Mixed Choir and Instrumental Accompaniment H 375*

16 / 12 / 7.30 pm

Rudolfinum, Dvořák Hall

Czech Philharmonic, Prague Philharmonic Choir,
Tomáš Netopil *conductor*, Lukáš Vasilek *choirmaster*,
Jessica Muirhead *soprano*, Zoltan Nagy *barytone*,
Richard Samek *tenor*, Jozef Benci *bass*, Peter Mikuláš *bass*

A. DVOŘÁK *Symphony No. 6, Op. 60*

B. MARTINŮ *Ariadna H 370, concert performance of the opera*

17 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Smetana Trio

/Jan Páleníček *cello*, Jitka Čechová *piano*, Jan Talich *violin*/

B. MARTINŮ *Bergerettes H 275*

A. DVOŘÁK *"Dumky" for Piano Trio, Op. 90*

18 / 12 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

Miroslav Sekera *piano*

L. JANÁČEK *Piano Sonata 1. X. 1905 „From the Street“*

F. LISZT *Lacrimosa from Mozart's Requiem in D minor
Transcendental Etude "Chasse-neige" No. 12*

Concert Paraphrase on Rigoletto by G. Verdi

B. MARTINŮ *Etudes and Polkas H 308 (selection)*

B. SMETANA *Concert Etude "On the Seashore", Op. 17*

Pleasant Landscape from Sketches, Op. 5

Macbeth and the Witches

The programme is subject to change

29 / 11 / 2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Koncert laureátů Soutěže Nadace Bohuslava Martinů 2020

v kategoriích dechové nástroje (klarinet, flétna,
trubka) a cembalo

Soutěž Nadace Bohuslava Martinů představuje v pravidelných cyklech vynikající houslisty, klavíristy, violoncellisty, zpěváky, cembalisty, flétnisty, klarinetisty, trumpetisty a komorní soubory s programovou akcentací na dílo Bohuslava Martinů. Každoročně se naše hudbymilovná veřejnost setkává s umělci, kteří svoji kariéru zahajují v rámci této soutěže a záhy se stávají výraznými osobnostmi našeho koncertního života. Poděkování patří nejen jim a jejich pedagogům, ale i uměleckým garantům jednotlivých soutěžních oborů a všem členům poroty.

Prof. **Jiří Hlaváč**

*hlavní garant Soutěže Bohuslava Martinů
a garant oboru dechové nástroje*

Prof. **Jiří Hlaváč** je klarinetista, saxofonista, pedagog, manažer, literát, publicista a hudební skladatel. Vystudoval hru na klarinet u prof. Antonína Doležala na brněnské konzervatoři a u prof. Vladimíra Říhy na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze. V průběhu své koncertní kariéry absolvoval více jak 5000 vystoupení v 52 zemích světa. Je držitelem prestižních ocenění, jako jsou například Zlatý štít za CD Genus v roce 1989, Grammy Classic 1993, Cena Asociace hudebních umělců a vědců 2018, Cena Artis Bohemiae Amici 2018 nebo Senior Prix 2018. Kromě své umělecké kariéry se věnuje výchově nových hudebních talentů. Jeho studenti získali opakovaně vítězství v prestižních mezinárodních soutěžích v Lisabonu, Norimberku, Madeiře, Praze, Paříži, Markneukirchenu nebo Bayreuthu. V letech 2000 až 2006 byl děkanem HAMU, kde dnes působí jako profesor klarinetové třídy. Působí také v různých hudebních institucích, stál v čele výborů Mezinárodní soutěže Pražské jaro, Mezinárodní rozhlasové soutěže Concertino Praga, Asociace hudebních umělců a vědců, nebo v čele Nadace Život Umělce. V současné době je ředitelem Nadace Bohuslava Martinů.

Dechové nástroje (klarinet, flétna, trubka)

POROTA

Jiří Hlaváč (*předseda*), Žofie Šrámková Vokálková, Václav Blahunek, Vladimír Rejlek, Mario Mesany

SOUTĚŽÍCÍ

KLARINET

Yuri Berdnikov | Viktorie Jetelová | Gabriela Matoušková |
Tereza Podsedníková | Kateřina Škardová | Zuzana Růžičková |
Matěj Hřib | Andrea Moučková | David Šimeček | Aleš Tvrđík

FLÉTNÁ

Veronika Babulová | Lizaveta Shvamberkova | Barbora Kulichová |
Tím Kadlec | Jana Dryáková | Michaela Blažková | Sabina Snížková |
Klára Jasenčáková | Žofie Součková

TRUBKA

Jan Fistr | Walter Hofbauer | Ladislav Pavluš | Alice Vasilová

Cembalo

GARANT

Monika Knoblochová, interpretka vynikajících uměleckých a technických kvalit, držitelka řady prestižních ocenění, je jedním z nejvýraznějších objevů mladé generace. V roce 1999 získala na mezinárodní soutěži Pražského jara 3. cenu a titul laureáta a Cenu Nadace Bohuslava Martinů. V roce 2002 se stala držitelkou prestižní Davidoff Prix České republiky, v roce 2003 obdržela společně s Janou Semerádovou 3. cenu a titul laureáta na Grosser Förderpreiswettbewerb v Mnichově v kategorii historicky poučená interpretace staré hudby a v témž roce přidala ještě Cenu Společnosti Bohuslava Martinů na Mladém pódiu v Karlových Varech. Její poslední CD pro společnost Supraphon se Souborným dílem pro cembalo B. Martinů (2005) bylo oceněno mezinárodní kritikou – 4 Diapasons d'Or, 10 Jokers a CD měsíce časopisu Crescendo, Le Monde de la Musique. Pravidelně vystupuje jako sólistka i komorní hráčka doma i v zahraničí (Německo, Rakousko, Belgie, Francie, Polsko atd). V současné době působí pedagogicky na HAMU.

POROTA

Ludvík Kašpárek (*předseda*), Edita Keglerová, Monika Knoblochová,
Michal Novenko, Barbara Maria Willi

SOUTĚŽÍCÍ

Adam Štefunko | Jiří Havrlant | Anna Svobodová |
Reneé Bernatíková | Michaela Boháčiková | Vendula Galdová |
Alfred Habermann | Barbora Zonová | Daria Savvateeva |
Ondřej Bernovský

V letošním ročníku budou uděleny:

Cena Přemysla Pražáka,

Cena Jaroslava a Zorky Zíchových,

Cena Nadace Viktora Kalabise a Zuzany Růžičkové,

Cena Nadace Život umělce,

Cena za nejlepší interpretaci díla Bohuslava Martinů.

29 / 11 / 2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

Concert of laureates of the Bohuslav Martinů Foundation Competition

in the categories of wind instruments
(clarinet, flute, trumpet) and harpsichord

The Bohuslav Martinů Foundation Competition presents, in cyclical succession, superb violinists, pianists, cellists, singers, harpsichordists, flautists, clarinetists, trumpeters, and chamber ensembles with the emphasis on the works of Bohuslav Martinů. Each year our music-loving public is introduced to the rising musicians who have launched their career through our contest and soon become prominent figures of our music scene. Our gratitude goes to both them and their teachers, to the artistic guarantors of each of the disciplines, and to all the members of the jury.

Prof. **Jiří Hlaváč**

*main guarantor of the Bohuslav Martinů Foundation Competition
and guarantor of the wind instruments category*

Prof. **Jiří Hlaváč** is a clarinetist, saxophonist, teacher, manager, litterateur, journalist, and composer. He studied the clarinet under Prof. Antonín Doležal at the Brno Conservatoire and Prof. Vladimír Říha at the Music Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague. In the course of his career he has performed at more than 5,000 concerts in 52 countries of the world. He is the holder of prestigious awards, such as the Golden Shield for his CD Genus in 1989, Grammy Classic from 1993, Artis Bohemiae Amici 2018 or Senior Prix 2018. Besides his artistic activities, he also educates new musical talents. His students have repeatedly triumphed at prestigious international competitions in Lisbon, Nuremberg, Madeira, Prague, Paris, Markneukirchen, or Bayreuth. In 2000–2006 he served as the dean of the Prague Academy of Music, where he is still tenured as a professor of the clarinet class. He is also active in various music institutions, he chaired the committees of international competitions the likes of Prague Spring, International Radio Competition Concertino Praga, Association of Musical Artists and Scientists, or the Life of an Artist Foundation. He is the current Director of the Bohuslav Martinů Foundation.

Wind instruments (clarinet, flute, trumpet)

JURY

Jiří Hlaváč, Žofie Šrámková Vokálková, Václav Blahunek,
Vladimír Rejlek, Mario Mesany

COMPETITORS

CLARINET

Yuri Berdnikov | Viktorie Jetelová | Gabriela Matoušková |
Tereza Podsedníková | Kateřina Škardová | Zuzana Růžičková |
Matěj Hřib | Andrea Moučková | David Šimeček | Aleš Tvrđík

FLUTE

Veronika Babulová | Lizaveta Shvamberkova | Barbora Kulichová |
Tím Kadlec | Jana Dryáková | Michaela Blažková | Sabina Snížková |
Klára Jasenčáková | Žofie Součková

TRUMPET

Jan Fistr | Walter Hofbauer | Ladislav Pavluš | Alice Vasilová

Harpsichord

GUARANTOR

Monika Knoblochová, a musician of excellent artistic and technical qualities and the laureate of numerous prestigious awards, is one of the most prominent talents of the younger generation. At the Prague Spring International Music Competition in 1999, she won third prize, the title of laureate, and the Bohuslav Martinů Foundation Award. In 2002 she received the prestigious Davidoff Prix of the Czech Republic, in 2003 she and Jana Semerádová were co-awarded third prize and the title of laureate at the Grosser Förderpreiswettbewerb in Munich for the historically informed performance of early music, and her amazing success was cemented by the Bohuslav Martinů Society Award at the Young Stage in Karlovy Vary later that year. Her last CD for Supraphon with the Complete Works of Martinů for Harpsichord (2005) received high recognition from international critics – 4 Diapasons d'Or, 10 Jokers, and CD of the Month in Crescendo, Le Monde de la Musique. She regularly performs as a soloist and a chamber musician at home and abroad (Germany, Austria, Belgium, France, Poland, etc.).

JURY

Ludvík Kašpárek, Edita Keglerová, Monika Knoblochová,
Michal Novenko, Barbara Maria Willi

COMPETITORS

Adam Štefunko | Jiří Havrlant | Anna Svobodová |
Reneé Bernatíková | Michaela Boháčiková | Vendula Galdová |
Alfred Habermann | Barbora Zonová | Daria Savvateeva |
Ondřej Bernovský

During this year, Přemysl Pražák Prize, Jaroslav and Zorka Zich Prize, Viktor Kalabis and Zuzana Růžičková Foundation Prize, Life of the Artist Foundation Prize and Price for the Best Performance of Bohuslav Martinů Work will be handed over.

3/12/2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Martinů a Švýcarsko

V rámci večera bude udělena Výroční cena Nadace Bohuslava Martinů členům Guarneri tria Prague: klavíristovi Ivanu Klánskému, houslistovi Čeňku Pavlíkovi a violocellistovi Marku Jerie.

LEOŠ JANÁČEK /1854–1928/

Pohádka pro violoncello a klavír

Con moto — Con moto — Allegro

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Sonáta č. 3 pro violoncello a klavír H 340

Poco andante. Moderato — Andante — Allegro ma non presto. Poco vivo

PŘESTÁVKA

HEINRICH SUTERMEISTER /1910–1995/

Capriccio pro klarinet sólo

JOHANNES BRAHMS /1833–1897/

Trio a moll pro klarinet, violoncello a klavír, op. 114

Allegro — Adagio — Andante grazioso — Allegro

Kateřina Soukalová klarinet

Petr Nouzovský violoncello

Ivo Kahánek klavír

SLOVO K PROGRAMU

Vznik **Pohádky pro violoncello a klavír Leoše Janáčka** má dlouhou historii. Poprvé byla skladba provedena violoncellistou Rudolfem Pavlatou roku 1910 ve třívěté verzi a Janáček ji deklaroval jako část většího celku. O dva roky později byla provedena opět – tentokrát jako čtyřvětá. A když byla zveřejněna roku 1923, čtvrtou větu už opět neměla – a v této verzi se nyní běžně hraje. Pokud jde o titul – Janáček vždy tíhnul k Rusku a jeho kultuře; výjimkou není ani Pohádka, která volně vychází z vyprávění Vasilije Andrejeviče Žukovského o caru Berenději, jeho synu careviči Ivanovi, chytrosti Kostěje nesmrtelného a moudrosti carevny Marji, Kostějovy dcery. Zasněný začátek první věty vyjadřuje magické chvíle, kdy se Marja a Ivan setkají a do sebe zamilují. Janáčkovy poetické ztvárnění propůjčuje hned v počátku careviči Ivanovi rázný pizzicatový motiv violoncella, jak se na hrdinu sluší. Marju představuje klavír. Milostný duet se ale mění v drama plné synkop, když do děje zasáhne Kostěj. Počátek druhé části je opět poetický a lyrický, věta obsahuje i rozmarné prvky –

zamilovaný pár se uchýlí k spřízněnému šlechtici, ten však chce za Ivana i za přispění kouzel provdat vlastní dceru; objevuje se však dobrý duch, který zamilovaným pomůže. Ivanovi se vrací synkopovaný rytmus, ne ovšem v pizzicato ale coll' arco. A k vítěznému vyznění přispívá i vysoké B v melodii cello. Závěr se už odehrává v paláci Ivanových rodičů, kde oba milenci vyprávějí, co zažili. A kde žijí spokojeně (v tónině D dur) až do dnes... Janáček samozřejmě děj své inspirace neilustroval, spíše svými typickými kompozičními postupy zachytil pocit z díla ruského klasika. Závěrečná věta ovšem přináší tak autenticky působící ruské téma, že ho dobový recenzent považoval za ruskou lidovou melodii. *Pohádka* je jedinou Janáčkovou skladbou pro violoncello a klavír – pokud nepočítáme asi dvouminutové Presto, které bylo skladatelem patrně původně zamýšleno jako součást *Pohádky*.

Bohuslavu Martinů byla komorní hudba od počátku jeho kompoziční dráhy velmi blízká, stejně jako forma sonáty. Se sonátovou tvorbou se u Martinů můžeme poprvé setkat v roce 1919 a logicky u Martinů-houslisty šlo o sonátu pro housle a klavír. Další pro toto obsazení následovaly ve 20. a 30. letech. Ke skladatelovým oblíbeným nástrojům patřilo zřetelně i violoncello. Pro něj a klavír zkomponoval ve 30. letech drobnější skladby (*Nokturna*, *Pastorely*, *Miniaturní suita*, *Arieta*), nebo *Sedm arabesek*. Ovšem teprve roku 1939 se objevuje první sonáta pro violoncello a klavír, dva roky na to druhá a 1952 nakonec **Sonáta č. 3 pro violoncello a klavír H 340**. Po prvních dvou sonátách následovaly *Variace na Rossiniho téma* a po třetí sonátě *Variace na slovenskou lidovou píseň*. Martinu je navíc autorem dvou violoncellových koncertů a *Sonaty da camera pro violoncello a komorní orchestr*. Sám považoval už první sonátu za přelomové dílo, ve kterém se poprvé v komorním žánru oprostil od neoklasicistní linie. Už v ní hledal nový hudební výraz, směřující k větší lyrice a dramatismu. První *Sonáta pro violoncello a klavír* vznikala v Paříži v květnu 1939. Její premiéra se uskutečnila až o rok později – 19. 5. 1940 v Passy, kde ji provedli Pierre Fournier a Rudolf Firkušný. *Sonáta pro violoncello a klavír* č. 2 vznikala už v Americe, kam se Martinů uchýlili před nacismem, a skladatel se musel adaptovat na nové prostředí. Moc nekomponoval, a druhou, lyricky laděnou cellovou sonátu věnoval krajanovi Franku Rybkovi, který byl violoncellista a varhaník. Po více než desetileté pomlce, na podzim 1952, se Martinu pustil do kompozice třetí sonáty. Vznikala opět v Evropě, protože manželé Martinů trávili prázdniny už od května ve Francii, ve Vieux Moulin. Definitivní tvar pak skladba dostala po návratu do Spojených států. Je věnována „Památce Hanse Kindlera“, slavného amerického violoncellisty a dirigenta holandského původu, kterého přinutila k pobytu v USA první světová válka a který v té době už nežil. Sonátu premiérovali 8. 1. 1953 ve Washingtonu D.C. stejně vynikající interpreti – violoncellista George Ricci (bratr houslisty Ruggiera Ricciho) a Earl Wild, pianista vynikající stejně v jazzu jako klasické hudbě, který se podílel mj. na premiéře *Klavírního tria e moll* Dmitrije Šostakoviče.

Pro Martinů 3. sonátu je charakteristické celkové zjednodušení, jakési pročištění jak v harmonické, tak melodické oblasti. Rozvolněná, ale přehledná je rovněž forma díla. Martinů se zde vyjadřuje svobodně a volně, jednoduchými prostředky a českými idiomy, otevřeně a emocionálně – je zde cítit ruka (a srdce) Mistra, který ví, co chce říci a jak to chce říci.

Heinrich Sutermeister byl švýcarský skladatel, autor koncertantních a komorních skladeb, a víc jak desítky oper. Jeho bratr byl známý lékař a spisovatel, dědeček byl profesorem univerzity v Bernu a uznávaným folkloristou. Heinrich studoval na Akademie der Tonkunst v Mnichově ve 30. letech, kdy tu vyučoval Carl Orff a Sutermeister jako jeho žák jím byl silně ovlivněn. Po návratu do Švýcarska se věnoval výhradně kompozici; napsal několik děl pro rozhlas (počínaje 1936 rozhlasovou operou *Die schwarze Spinne – Černý pavouk*), později se obrátil k televizním operám. K jeho nejúspěšnějším scénickým dílům patří *Romeo a Julie*; operu premiéroval roku 1940 v Drážďanské státní opeře Karl Böhm.

Sutermeister – i pod vlivem Carla Orffa – využíval ve svých dílech výrazné rytmické postupy a odmítal tehdy populární serialismus. Jeho díla přinášejí klenuté melodie, diatonické postupy a byla díky této na svou dobu mimořádně harmonické a melodické přehlednosti (a poslouchatelnosti) přístupná širokému publiku. Takové je i **Capriccio pro sólový klarinet in A** z roku 1947, které psal na objednávku Mezinárodní hudební soutěže v Ženevě a které se stalo nejhranější ze všech tehdy objednaných kompozic. Mimo jiné proto, že využívá nejrůznější technické a výrazové prostředky a tím „zkouší“, co interpret umí. Capriccio je vystavěné na dvou kontrastních tématech – jedno je ostré a energické se staccatovými pasážemi, druhé klidné a elegantní, s pasážemi v legatu. Obsahuje mnoho náhlých dynamických, metrických a náladových proměn, skladatel předepisuje *spirito*, *legatissimo*, *grazioso*, *giocoso*, *eleganza*, *ruvido* nebo *amabile*, což vše přispívá ke *capricciosnímu* vyznění díla. Sutermeister se ke klarinetu vrátil ještě o třicet let později a věnoval mu koncert s orchestrem.

Trio a moll pro klarinet, violoncello a klavír, op. 114, je první ze čtyř komorních děl, v nichž se **Johannes Brahms** nechal inspirovat hrou klarinetisty Meiningenské dvorní kapely Richarda Mühlfelda a věnoval je klarinetu. Po dokončení druhého smyčcového kvintetu považoval Brahms svoji tvorbu za uzavřenou; Mühlfeldova hra ho však natolik nadchla, že zkomponoval *Klarinetové trio op. 114*, věnoval mu i *Klarinetový kvintet op. 115* a následně ještě dvojici sonát s klavírem. Skladba vznikla v létě 1891 v Bad Ischlu a je to typický příklad vyrovnaného a koncentrovaného stylu Brahmsovy pozdní tvorby. Má klasickou čtyřvětou formu a s nadsázkou se dá říct, že nabízí „pouze“ dokonalé kompoziční mistrovství a podmanivou romantickou vřelost. Je patrné, že trio psal „s klarinetem v hlavě“. Skladba je určena pro A klarinet, teprve první vydavatel přidal jako alternativu violu. Brahms na Mühlfeldově hře obdivoval především jemnost a vytříbený styl. Skladby, které mu věnoval, skýtají řadu

možností, jak předvést nástrojovou dokonalost, muzikalitu a místy až intimní výrazové vyjádření; v neposlední řadě pak krásný tón. Dílo poprvé zaznělo 12. prosince 1891, na violoncello hrál Robert Hausmann a na klavír sám autor, Johannes Brahms.

Jana Vašatová

INTERPRETI

Kateřina Soukalová je absolventkou Akademie múzických umění v Praze. Studovala také na Guildhall School of Music and Drama in London (UK). Je vynikající klarinetistkou, laureátkou prestižní mezinárodní soutěže Pražské jaro (2002). Pravidelně koncertuje v Čechách i v zahraničí společně s renomovanými orchestry (Plzeňská filharmonie, Slovenský rozhlasový orchestr, Moravská filharmonie Olomouc, Pražský komorní orchestr, Česká filharmonie, Kurvaldský orchestr Mannheim a další). Neméně významné je její působení v komorní hudbě. Je členem Pražského dechového oktetu a spolupracuje s řadou významných komorních těles jako např. Škampovo kvarteto, Stamicovo kvarteto, Zemlinsky Quartett atd. Od roku 2001 působí také v orchestru Státní opery Národního divadla, kde od roku 2017 hraje 1. klarinet. Pravidelně spolupracuje a nahrává pro Český rozhlas a televizi.

Petr Nouzovský patří mezi nevyraznější české violoncellisty své generace. Studoval na Pražské konzervatoři, HAMU, Vysoké hudební škole v Drážďanech a na Královské konzervatoři v Madridu. Absolvoval také mistrovské kurzy u Mstislava Rostropoviče a dalších. Vystoupil na více než 1800 koncertech ve 40 zemích světa, je pravidelným hostem Pražského jara, Janáčkova Máje a Dvořákovy Prahy. Spolupracuje s dirigenty Jakubem Hrůšou, Charlesem Olivieri-Munroe, Petrem Altrichterem nebo Tomášem Braunerem. Je kantorem Pražské konzervatoře. V roce 2019 vydaná nahrávka Sonát pro violoncello a klavír Bohuslava Martinů natočená s legendárním švýcarským klavíristou Gérardem Wysem získala svrchovaně pozitivní recenze u nás i v zahraničí.

Ivo Kahánek je pokládán za jednoho z nejlepších českých klavíristů současnosti. Absolutní vítěz Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro z roku 2004 pravidelně spolupracuje se špičkovými českými i zahraničními orchestry a interprety. V roce 2007 vystoupil na BBC Proms v londýn-

ské Royal Albert Hall, kde spolu s BBC Symphony Orchestra pod taktovkou Jiřího Bělohlávka provedl *Klavírní koncert č. 4 (Inkantace)* Bohuslava Martinů. Se stejným koncertem pak Ivo Kahánek vystoupil i s Berlínskými filharmoniky pod vedením sira Simona Rattla v roce 2014. Jeho album (Janáček – Martinů – Kabeláč) získalo nejvyšší možné hodnocení v odborných časopisech Classics Today (USA), Le Monde de la Musique (Francie) a Fanfare (USA). Ivo Kahánek je absolventem Janáčkovy konzervatoře v Ostravě ve třídě Mgr. Marty Toaderové a Akademie múzických umění v Praze ve třídě prof. Ivana Klánského. V současné době působí pedagogicky na pražské HAMU.

3/12 / 2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

Martinů and Switzerland

LEOŠ JANÁČEK /1854–1928/

Pohádka (Fairy Tale) for Cello and Piano

Con moto — Con moto — Allegro

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Sonata No. 3 for Cello and Piano H 340

Poco andante. Moderato — Andante — Allegro ma non presto. Poco vivo

B R E A K

HEINRICH SUTERMEISTER /1910–1995/

Capriccio for Clarinet Solo

JOHANNES BRAHMS /1833–1897/

Trio for Clarinet, Cello and Piano in A minor, Op. 114

Allegro — Adagio — Andante grazioso — Allegro

Kateřina Soukalová *clarinet*

Petr Nouzovský *cello*

Ivo Kahánek *piano*

A WORD ON THE PROGRAMME

Fairy Tale for violoncello and piano by **Leoš Janáček** comes from 1923. Janáček always had an affinity for Russia and its culture; *Fairy Tale* is no exception, being a loose adaptation of V. A. Zhukovsky's story about Tsar Berendyey, his son Tsarevich Ivan, the guile of Koshchei the Immortal, and the wisdom of Tsarevna Marya, Koshchei's daughter. Of course, Janáček did not illustrate the plot of his inspiration, but rather he applied his typical compositional approach to capture the mood of the work of the Russian classic. All the same, the final movement contains a theme of such Russian-sounding authenticity that contemporary reviewers considered it to be a Russian folk tune. *Fairy Tale* is Janáček's only composition for violoncello and piano – if we discount the two-minute Presto, which appears to have been originally intended as a part of *Fairy Tale*.

Bohuslav Martinů always had a "soft spot" for chamber music from the very start of his career, as he did for the sonata form. In 1939 he wrote his first sonata for violoncello and piano, followed by a second one two years later and finally by *Sonata No. 3 for violoncello and piano*, H 340, in 1952. It was composed in Europe, during the Martinůs' holiday

stay in Vieux Moulin, France, where they had arrived in May. The work gained its definitive shape after their return to the US. It is dedicated "To the memory of Hans Kindler", a famous American cellist and conductor of Dutch descent.

The sonata was premiered in Washington, DC, on 8 January 1953 by the cellist George Ricci (the brother of the violinist Ruggiero Ricci) and Earl Wild, a pianist who excelled equally in jazz and in classical music. Martinů's *Sonata No. 3* is characterised by considerable simplicity, a certain lucidity of both harmony and melody. The work's form is also free-flowing yet well ordered. Martinů expresses himself freely and without limitations, with simple means and Czech idioms, openly and emotionally – with the handwriting (and heart) of a Maestro who knows both what he wants to say and how he will say it.

Heinrich Sutermeister was a Swiss composer, the author of concert pieces, chamber music, and a dozen or so operas. His œuvre features arching melodies, diatonic progressions, and harmonies and melodies that are both comprehensible and broadly accessible. Such is also his *Capriccio for solo clarinet in A* from 1947, which was commissioned by the International Music Competition in Geneva and which utilises a plethora of technical and expressive means to "test" the abilities of the performer. It contains many abrupt changes in dynamics, metre, and mood, with the composer dictating a succession of *spirito*, *legatissimo*, *grazioso*, *giocoso*, *eleganza*, *ruvido*, or *amabile*, which all reinforces the capriciousness of the work. Sutermeister revisited the clarinet a whole 30 years later to provide it with a concerto with orchestra.

Trio in A minor for clarinet, violoncello and piano Op. 114 is the first of four chamber works which **Johannes Brahms** devoted to the clarinet and invested with his inspiration by the clarinet skills of Richard Mühlfeld of the Meiningen Court Orchestra. The composition was written in Bad Ischl in summer 1891 and is a typical example of the balanced concertante style of Brahms' late output. It has a classic four-movement four and could be hyperbolically said to "merely" offer perfect compositional mastery and captivating Romantic sincerity. It is clear that he composed the trio "with the clarinet in mind". The composition is intended for an A clarinet, but the publisher added an alternative option for the viola. Brahms admired Mühlfeld's play especially for its soft and refined style. The works that he dedicated to the musician provide numerous ways in which to demonstrate instrumental perfection, musicality, at times even intimate expressions of mood – and last but not least, a beauty of tone. The work was first performed on 12 December 1891, with the cello part played by Robert Hausmann and the piano managed by the composer himself, Johannes Brahms.

THE MUSICIANS

Kateřina Soukalová graduated from Academy of Performing Arts in Prague. She also studied at Guildhall School of Music and Drama in London (UK). She is an excellent clarinetist, a laureate of prestigious International Competition Prague Spring (2002). She gives regular concerts in both Czech Republic and abroad together with famous orchestras (such as Pilsen Philharmonic, Slovak radio orchestra, Moravian Philharmonic, Olomouc, Prague Chamber Orchestra, Czech Philharmonic, Kurvald Orchestra Mannhemi and many more). Her engagement in chamber music is also significant. She is a member of Škampa Quartet, Stamic Quartet, Zemlinsky Quartett, and others. Since 2001 she is also a member of the State Opera of National Theatre, playing 1st clarinet since 2017. Also, she regularly cooperates with Czech Radio and TV.

Petr Nouzovský is one of the most gifted Czech cellists of his generation. He studies at the Prague Conservatoire, the Music Faculty of the Academi of Performing Arts in Prague, Hochschule für Musik in Dresden and the Royal Constervatoire in Madrid. He attended masterclasses led by Mstislav Rostropovich and others. He has performed at more than 1,800 concerts in 40 countries of the world; he is a regular guest at Prague Spring Festival, the Janáček May Festival and the Dvořák Prague Festival. He collaborates with conductors the likes of Jakub Hrůša, Charles Olivieri-Munroe, Petr Altrichter or Tomáš Brauner. He is pedagogically active at the Prague Conservatoire. His recording of Sonatas for cello and piano by Bohuslav Martinů published in 2019 and recorded with the legendary swiss pianist Gérard Wyss has received positive reviews both in Czech republic and abroad.

Ivo Kahánek is considered one of the best Czech pianists of the present day. The undisputed winner of the Prague Spring International Music Competition in 2004 regularly works with pre-eminent Czech and international orchestras and musicians. In 2007 he performed for the BBC Proms at the Royal Albert Hall in London, where he joined the BBC Symphony Orchestra conducted by Jiří Bělohlávek for a rendition of *Piano Concerto No. 4 (Incantations)* by Bohuslav Martinů. Ivo Kahánek repeated the concerto with the Berlin Philharmonic under the baton of Sir Simon Rattle in 2014. His album (Janáček – Martinů – Kabeláč) received the best possible rating in specialised international music magazines – Classics Today (USA), Le Monde de la Musique (France), and Fanfare (USA). Ivo Kahánek is a graduate of the Janáček Conservatoire in Ostrava in the class of Mgr. Marta Toaderová and of the Academy of Performing Arts in Prague in the class of Prof. Ivan Klánský.

9 / 12 / 2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

Koncert vítězů Soutěže NBM 2019

ANTONÍN DVOŘÁK /1841–1904/

Furianty, op. 42

Furiant č. 1 D dur — Allegro con fuoco

Furiant č. 2 F dur — Allegro con fuoco

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Osm preludií H 181

1. En forme de Blues. Poco andante — 2. En forme de Scherzo. Vivo —

3. En forme d'Andante. Adagio — 4. En forme de Danse. Allegro vivo —

5. En forme de Capriccio. Allegretto — 6. En forme de Largo. Lento —

7. En forme d'Etude. Presto — 8. En forme de Fox-Trot. Allegro

LUBOŠ SLUKA /1928/

Sonáta per pianoforte

PŘESTÁVKA

BOHUSLAV MARTINŮ

Duo pro housle a violoncello č. 2 D dur H 371

Allegretto — Adagio — Poco allegro

MAURICE RAVEL /1875–1937/

Sonáta pro housle a violoncello

Allégo — Très vif — Lent — Vif, avec entrain

Matouš Zukal klavír

Duo Bohémo

/Kristina Vocetková violoncello, Matouš Pěruška housle/

SLOVO K PROGRAMU

Program nás provede nejen hudbou ryze českou, tak jak vznikala z pera Antonína Dvořáka, Luboše Sluky nebo Bohuslava Martinů, ale obohatí nás i o srovnání s hudbou mistra francouzského expresionismu, Maurice Ravela.

Antonín Dvořák byl všestranný muzikant – violista a varhaník, ale především musel virtuózně ovládat hru na klavír, jak dosvědčuje nespočet jeho vystoupení jako interpreta v první řadě vlastních skladeb. Přesto se z jeho bohatého klavírního díla zařadilo do koncertního repertoáru jen několik děl – z těch hrají se *Humoresky*, *Valčíky*, čtyřruční *Legendy* nebo *Slovanské tance*, abychom připomněli ta nejnámější. Přitom například právě dnes uváděné dva **Furianty op. 42** patří do Dvořákovy ve světě i u nás ceněné tzv. slovanské období – vznikly ve stejném roce jako první řada *Slovanských tanců* (v klavírní i orchestrální verzi), nebo *Slovanské rapsodie, op. 45*. Dvořák je komponoval v červnu a v září 1878 a věnoval je klavíristovi Karlu Sladkovskému, který se také stal jejich prvním interpretem. Poprvé tato vysoce virtuózní díla zazněla 17. listopadu 1878 v Praze. Nejsou to ale typické furianty, jaké Dvořák vytvořil např. ve *Slovanských tancích*, spíše se jedná o volné fantazie v duchu české lidové hudby.

Také **Bohuslav Martinů** byl především houslista, ale musel rovněž skvěle ovládat klavír – jinak by těžko vznikly kompozice typu jeho klavírních koncertů a celého obsáhlého klavírního díla pro sólový klavír. Když ho cesta z rodné Poličky dovedla přes studia na Pražské konzervatoři, působení v orchestru České filharmonie a roční studium u Josefa Suka v roce 1923 definitivně do Paříže, začínala to už být jiná Paříž, než si před cestou doma vysnil. Od mládí obdivoval francouzské umění, jeho vyrovnaný řád a čistotu. Díky ministerskému stipendiu mohl sice studovat u Alberta Roussela, ale Debussy a impresionismus, který ho do města na Seině přivedl, už nebyl ve dvacátých letech to hlavní na pařížské hudební scéně – byla zde Pařížská šestka, jazz, Stravinskij... **Osm preludií pro klavír H 181** komponoval Martinů roku 1929 ve dvou kolekcích po čtyřech částech. Následujícího roku však vyšly společně v jednom svazku u Alphonse Leduca. Vydavatel také cyklus souhrnně pojmenoval *Huit préludes* – u Martinů měly jednotlivé části pouze tempová označení, která navíc u třetí a šesté části kolidovala s od skladatele uvedeným titulem. Všechna *Osm preludií* věnoval Martinů Mademoiselle Charlotte Quennehen, která se o dva roky později stala jeho ženou. Některá preludia přímo nejsou názvy dobových módních tanců – blues, foxtrot – ale všechna jsou ovlivněna a formována jazzem, tak jak tuto hudbu vnímali a vstřebávali evropští muzikanti po příchodu této cizokrajné krásky na starý kontinent.

Luboš Sluka patří k nestorům české hudby. Dnes všeobecně uznávaný a obdivovaný, studoval na Pražské konzervatoři dirigování, bicí nástroje a skladbu, AMU pak absolvoval v oboru skladby u Jaroslava Řídkého a Pavla Bořkovce, a k tomu ještě filmovou a scénickou hudbu u Václava Trojana. I Sluka měl studovat v Paříži – u Artura Honeggera a George Aurica – z politických důvodů však k tomu nedošlo. Sluka se vedle bohaté skladatelské činnosti výrazně zapojil i do českého hudebního a kulturního života. Jeho dílo zahrnuje celou řadu žánrů a je velice rozsáhlé – a bytostně české. Ať už jsou to jeho komorní skladby, symfonická

a vokální tvorba, nebo tvorba pro děti či hudba televizní a filmová atd. Za mnohé získal i domácí a zahraniční ocenění a dokonce je po něm pojmenovaný nově objevený asteroid. **Sonáta pro klavír** z roku 1988 vznikla na paměť Slukova přítele a spolužáka z AMU, vynikajícího klavíristy Antonína Jemelíka (1930–1962), kterého v pouhých dvaatřiceti letech zavraždily tajné služby a STB. Jeho umění dnes dokládá jen pár soukromě uchovaných nahrávek, vzpomínky pamětníků a dedikace významných skladatelů, kteří se mu obdivovali (mj. Luboš Fišer a Klement Slavický). Jednovětou sonátu otevírá čtyřtaktové Grave, které se promění do kontrastního, dramatického Appassionata. Následně Allegro ritmico nastupuje attacca, a přináší hudbu s náznakem jazzu a taktovými proměnami. Prvním interpretem díla byl 27. 3. 1991 v Praze Aleš Bílek.

V tvorbě **Bohuslava Martinů** jsou významným způsobem zastoupena díla pro různé dvojice nástrojů – nejen obvyklé kombinace s klavírem. Patří k nim i dvojice skladeb pro housle a violoncello, které od sebe dělí plných jednatřicet let. *Duo č. 1 H 157* (1927) pochází ze skladatelových raných let v Paříži a je věnováno jeho přátelům, houslistovi Stanislavu Novákovi a cellistovi Mauritsi Frankovi. Oproti tomu je *Duo č. 2 pro housle a violoncello H 371* pozdním dílem Martinů, komponovaným během čtyř dnů (28. června až 1. července 1958) v krátké přestávce mezi dokončením opery Ariadna a prací na druhé verzi Řeckých pašijí, během předposledního léta, které skladatel ještě trávil u svých přátel, manželů Sacharových, ve švýcarském Schönenbergu. Skladbu si u Martinů objednal známý basilejský muzikolog dr. Ernst Mohr k padesátým narozeninám své paní – a jí také patří věnování – Dédie à Madame Trauti Mohr-Bally. Duo nezapře typický rukopis pozdního, neoklasicistního Martinů se stylistickými a harmonickými zvláštnostmi, a je velice půvabné a zábavné. I když tu především v závěrečné části probleskne i Martinů nostalgie po domově. První věta probíhá v motorickém pohybu, druhá je lyrický dialog v moll a ve třetí se Martinů opět vrací k durové tónině a klade na oba interprety ty nejvyšší virtuózní nároky. Bohužel skladatel duo nikdy neslyšel, rok po jeho dokončení zemřel a skladba měla soukromou premiéru až 4. března 1962 v Basileji. Hráli houslista Hansheinz Schneeberger a cellista Dieler Stählin.

V roce 1920 požádal **Maurice Ravela** vydavatel Durand, aby přispěl do zvláštního vydání „La Revue Musicale“, věnovaného Claude Debussymu. Příloha obsahovala první větu Ravelovy **Sonáty pro housle a violoncello** a další skladby, věnované Debussyho přáteli – mj. Stravinským, Saťiem, Dukasem, Bartókem, Fallou aj. Z této první věty Ravelovy sonáty se pak rozvinula bohatá čtyřvětá kompozice, ve které se skladatel přiklonil k zcela novým výrazovým prostředkům, než dosud: použil tu kvartové a kvintové vedení hlasů, připomínající středověké organum, kvartovou harmonii, příkré disonance, a nezvyklé u něho bylo také užití bitonality. Pro jeho díla je od 20. let vůbec charakteristické určité úspornější vyjadřování (snad pod vlivem Stravinského), nezapřou se ani vlivy jazzu

a u pozdějších děl také vlivy Schönbergovy atonality. Omezení na dva nástroje vzalo totiž Ravelovi z ruky jeho velkou zbraň – umění barevné orchestrální palety, které v téže době využil k orchestraci Musorgského Kartinek. S kompozicí dua vyloženě bojoval sám se sebou (jak uváděl); přesto to na kompozici není patrné, snad jen onou nezvyklou drsností vyjadřovacích prostředků. Práce na Sonátě mu trvala dlouho, od roku 1920 do roku 1922, premiéra proběhla 6. dubna 1922 a hráli Héléne Jourdan-Morhange (housle) a Maurice Maréchal (violoncello). Kritikové označovali provedení za „masakr“, protože se domnívali (a možná ani ne neprávem), že interpreti k skladatelovým disonancím ještě nějaké přidali... Ravel, který měl už za sebou takové „barevné a elegantní“ kompozice jako *Španělská hodinka*, *Dafnis a Chloe* či v roce vzniku *Sonáty* komponovaný *La Valse*, označoval sám tuto *Sonátu* za přelomový bod ve svém hudebním vývoji.

Jana Vašatová

INTERPRETI

Matouš Zukal začal hrát na klavír v sedmi letech. Studoval pod vedením Jitky Němcové na Gymnáziu a Hudební škole hl. m. Prahy a na Pražské konzervatoři ve třídě Iva Kahánka. V současné době pokračuje ve studiu u téhož profesora na Akademii múzických umění v Praze. Získal řadu významných ocenění v klavírních soutěžích, z nichž jmenujme alespoň Virtuosi per musica di pianoforte, Broumovská klávesa, Soutěžní přehlídka konzervatoří a hudebních gymnázií. V letech 2011, 2013 a 2015 se stal laureátem Mladého klavíru Pražské konzervatoře. V roce 2019 získal první cenu a cenu pro nejlepšího účastníka v Soutěži Nadace Bohuslava Martinů. Od roku 2019 je stipendistou Akademie komorní hudby a vystupuje na komorních koncertech pořádaných touto organizací. Účastní se aktivně mistrovských kurzů a konzultuje u významných zahraničních profesorů (M. Chernyavskaya, A. Kouyoumdjian, M. Schirmer a další). V letech 2016, 2018 a 2019 absolvoval mistrovské kurzy v norském Bergenu pod vedením prof. Jiřího Hlinky, Leif Ove Andsnese a dalších významných klavíristů.

Duo Bohémo – Kristina Vocetková a Matouš Pěruška se stali komorními partnery během svého studia na Pražské konzervatoři. Momentálně studují komorní hudbu v postgraduálním programu na Ferenc Liszt Academy v Budapešti pod vedením prof. Mező Pétera. Oba jsou vítězi mezinárodních soutěží a pravidelně koncertují v Čechách i v zahraničí. Jako duo získali v Rakousku roku 2015 cenu Bohuslava Martinů a cenu Zoltána Kodályho. O dva měsíce později se stali absolutními vítězi na soutěži

komorních souborů Karl Ditters von Dittersdorf. V květnu roku 2016 zvítězili na soutěži Concorso musicale citta di Filadelfia „Paolo Serrao“ v italské Filadelfii. V roce 2018 vystoupili na festivalu EuroArt, na Hudebním festivalu Antonína Dvořáka nebo v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Kutná Hora. V roce 2019 koncertovali v Rakousku v rámci ISA festivalu a také na slavnostním koncertě ve vídeňském ORF. V listopadu 2019 se stali vítězi Soutěže Nadace Bohuslava Martinů, obdrželi cenu za nejlepší provedení skladby Bohuslava Martinů a cenu pro nejlepšího účastníka v kategorii komorní soubory bez klavíru. Pravidelně jsou zváni ke spolupráci do větších komorních souborů. V minulosti koncertovali mj. s osobnostmi jako jsou Miklós Perényi, Markus Shirmer, Magda Amara, Hagai Shaham, Gilad Karni nebo Jiří Bárta.

9 / 12 / 2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

Concert of laureates of the BMF Competition 2019

ANTONÍN DVOŘÁK /1841–1904/

Furiant for Piano, Op. 42

Furiant No. 1 in D major — Allegro con fuoco

Furiant No. 2 in F major — Allegro con fuoco

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Eight Preludes H 181

1. En forme de Blues. Poco andante — 2. En forme de Scherzo. Vivo —
3. En forme d'Andante. Adagio — 4. En forme de Danse. Allegro vivo —
5. En forme de Capriccio. Allegretto — 6. En forme de Largo. Lento —
7. En forme d'Etude. Presto — 8. En forme de Fox-Trot. Allegro

LUBOŠ SLUKA /1928/

Sonata per pianoforte

B R E A K

BOHUSLAV MARTINŮ

Duo for Violin and Cello No. 2 H 371

Allegretto — Adagio — Poco allegro

MAURICE RAVEL /1875–1937/

Sonata for Violin and Cello

Allégo — Très vif — Lent — Vif, avec entrain

Matouš Zukal *piano*

String duo Bohémo /Kristina Vocetková *cello*, Matouš Pěruška *violin*/

A WORD ON THE PROGRAMME

*Furiant*s, Op. 42 are from the so-called Slavonic period of **Antonín Dvořák**. The composer wrote them in June and September 1878 and dedicated them to the pianist Karel Sladkovský, who was also the first to perform them. The highly virtuosic works were premiered in Prague on 17 November 1878. However, they are not typical furiant, like the ones Dvořák created in *Slavonic Dances*, for example, but rather, they are free-flowing fantasies in the spirit of Czech folk music.

Bohuslav Martinů had always admired French art. Although his state scholarship allowed him to study under Albert Roussel, the Paris music scene of the 1920s was no longer partial to the music of Debussy

or Impressionism that had enticed the young composer there – the great city was awash with Les Six, jazz, Stravinsky... **Eight Preludes for Piano, H 181**, were composed by Martinů in 1929 and dedicated to “Mademoiselle Charlotte Quennehen” – the lady who became his wife two years later. Some of the preludes are titled with fashionable dances of the time – blues, foxtrot – but all of them are influenced and shaped by jazz, as it was perceived and absorbed by European musicians who welcomed the wondrously exotic style to the old continent.

Luboš Sluka is one of the doyens of Czech music. His œuvre encompasses a broad array of genres and is vastly expansive and essentially Czech. **Sonata for Piano** from 1988 was written as a tribute to Sluk’s friend and classmate from the Music Academy, the excellent pianist Antonín Jemelík (1930–1962), who was murdered by Czechoslovak State Security and the secret police at the mere age of 32. His art is testified to by only a few privately held recordings, the testimonies of those who knew him, and the dedications of prominent composers, who admired him (such as Luboš Fišer and Klement Slavický). The one-movement sonata is opened by a four-bar Grave, which transforms into a dramatically contrasted Appassionato. The subsequent Allegro ritmico follows *attaca*, ushering in a hint of jazz and variable time signatures. The work was first performed by Aleš Bilek in Prague on 27 March 1991.

Duo for Violin and Violoncello No.2, H 371, is one of **Bohuslav Martinů’s** late works, composed in just four days (28 June to 1 July 1959) during his penultimate summer, which he spent with the Sachers in Schönenberg, Switzerland. The composition was commissioned by the eminent Basel musicologist Dr Ernst Mohr on the occasion of the 50th birthday of his wife – to whom the piece is dedicated – “Dédicé à Madame Trauti Mohr-Bally”. The *Duo* displays the typical attributes of Martinů’s late Neoclassical output with its stylistic and harmonic peculiarities, and it is graceful and entertaining – although a nostalgic yearning for Martinů’s homeland does appear in glimpses especially in the final section. The composition was given a private premiere after the composer’s death, in Basel on 4 March 1962, performed by the violinist Hansheinz Schneeberger and the cellist Dieler Stählin.

In 1920 the publisher Durand asked **Maurice Ravel** to write something for the special issue of *La Revue Musicale*, devoted to Claude Debussy. The magazine’s supplement included the first movement of Ravel’s **Sonata for Violin and Cello**, alongside other works provided by Debussy’s friends. This first movement then gave rise to a richly developed composition with four movements, in which the composer explored completely new means of expression: utilising quartal and quintal harmonies, abrupt dissonance, or bitonality. The *Sonata*, which was composed between 1920 and 1922, was premiered on 6 April 1922 by Hélène Jourdan-Morhange (violin) and Maurice Maréchal (violoncello). The crit-

ics labelled the performance a “massacre” because they assumed (perhaps quite understandably) that the musicians were playing the wrong notes. Ravel described the *Sonata* as a turning point in his musical development.

THE MUSICIANS

Matouš Zukal started playing the piano when he was seven. He studied under Jitka Němcová at the Grammar and Music School of the Capital City of Prague and in the class of Ivo Kahánek at the Prague Conservatoire. He is currently continuing his education under the same professor at the Academy of Performing Arts in Prague. He has won a number of major awards in piano competitions, among others, Virtuosi per musica di pianoforte, the Broumov Keyboard, or the Competition Festival of Conservatoire and Music Grammar Schools. He is a laureate of the Young Piano of the Prague Conservatoire from 2011, 2013, and 2015. In 2019 he earned first place and Best Contestant Award in the Bohuslav Martinů Foundation Competition. He has also been awarded a scholarship at the Chamber Music Academy, and he performs at chamber concerts organised by the institution. He participates in masterclasses and consults with prominent international teachers (M. Chernyavskaya, A. Kouyoumdjian, M. Schirmer, and others). In 2016, 2018, and 2019 he attended masterclasses in Bergen, Norway, under the guidance of Prof. Jiří Hlinka, Leif Ove Andsnes, and other eminent pianists.

Duo Bohémo – Kristina Vocetková and Matouš Pěruška have been chamber partners since their student days at the Prague Conservatoire. They are currently studying chamber music in a postgraduate programme at the Ferenc Liszt Academy in Budapest under the guidance of Prof. Mezö Péter. They are both laureates of international contests who regularly perform at home and abroad. As a duo, they won the Bohuslav Martinů Award and the Zoltán Kodály Award in Austria in 2015. Two months later they became the overall winners of the Karl Ditters von Dittersdorf Chamber Ensemble Competition. In May 2016 they triumphed at the Concorso musicale citta di Filadelfia “Paolo Serrao” in Filadelfia, Italy. In 2018 they took to the stage at the EuroArt Festival, the Antonín Dvořák Music Festival, or the International Music Festival Kutná Hora. In 2019 they toured Austria for the ISA Festival and for a grand concert at Vienna’s ORF. In November 2019 they won the Bohuslav Martinů Foundation Competition, earning recognition for the Best Performance of a Work by Bohuslav Martinů and for being the Best Participants in the Category of Chamber Ensemble Without Piano. They are regularly invited to collaborate with larger chamber ensembles. In the past they have performed alongside the likes of Miklós Perényi, Markus Schirmer, Magda Amara, Hagai Shaham, Gilad Karni, or Jiří Barta.

CÉSAR FRANCK /1822 — 1890/

Sonáta A dur pro housle a klavír

Allegretto ben moderato — Allegro — Ben moderato:

Recitativo-Fantasia — Allegretto poco mosso

PŘESTÁVKA

BOHUSLAV MARTINŮ /1890 — 1959/

Sonáta č. 3 pro housle a klavír H 303

Poco allegro — Adagio — Scherzo — Lento. Moderato. Allegro

Bohuslav Matoušek housle

Miroslav Sekera klavír

SLOVO K PROGRAMU

Přes třicet let varhaník v pařížském kostele sv. Klotildy, dvě desetiletí profesor varhanní hry a improvizace na konzervatoři a také autor skvělé varhanní hudby... To vše byl **César Franck** (1822–1890). Jeho kompoziční dílo v dalších hudebních oblastech však zdaleka není bezvýznamné; ovšem je pravda, že plného uznání jako skladatel se mu dostalo teprve na sklonku života. Město Lutych, francouzsky Liège, skladatelovo rodiště, leží v Belgii a jeho rodiče pocházeli z německé jazykové oblasti, z dnešního Rakouska a Německa, nicméně César Franck už plně patří francouzské hudební kultuře. Když se rodina přestěhovala do Paříže, učil se Franck, než se dostal na konzervatoř, u Antonína Rejchy, který jako vážená osobnost vyučoval nejen na této škole, ale i soukromě. Mezi Rejchovy žáky patřili také Gounod, Berlioz nebo Liszt, který vedle Wagnera značně ovlivnil Franckovu hudební orientaci. K jeho odkazu patří jediná, v mezinárodním repertoáru dnes oblíbená symfonie, kterou dokončil v osmašedesáti letech a která k plně romantickému výrazu přidává pozoruhodnou příbuznost všech vět danou principem důsledné práce s jedním hudebním tématem. Při premiéře v Paříži vzbudila *Symfonie d moll* vcelku chladné reakce, asi i proto, jak hodně se v ní střetává francouzské a německé dědictví. Hudební řeč skladby totiž navazuje na vymoženosti harmonií Richarda Wagnera, na polyfonii děl Johanna Brahmsa a na práci s příznačnými motivy upomínající nejen na Berlioz, ale i na Franze Liszta. Symfonie však spojuje různé tradice a podněty mistrovsky. A z motivického zárodku pouhých dvou prvních taktů vyrůstá opravdu zajímavý a ojedinělý, mimořádně logický a nápaditý způsobem...

Už méně se od Césara Francka hrají orchestrální díla s měkkými konturami a bohatými harmoniemi, totiž jeho symfonické básně jako *Pro-*

kletý lovec, *Džinové* nebo *Psyché*. A ještě méně oratoria *Blahoslavenství* a *Vykoupení*, která jsou ovšem skutečnými duchovními eposy a jejich hudební jazyk zřetelně připravuje cestu impresionismu. Žáky Césara Francka byli pak Vincent d'Indy nebo Ernest Chausson, kteří spoluvytvářeli ve francouzské hudební kultuře proud vyznačující se odklonem od národní opery a posléze založením ústavu Schola cantorum, vysoké školy zamýšlené jako alternativa ke konzervatoři. Schola cantorum přinesla nový zájem o gregoriánský chorál a o hudbu 16. a 17. století. V symfonických dílech César Franck, silně spjatý s chrámovou hudbou, nezapře varhanní praxí, způsob myšlení, sazbu a zvukovou představitivost spojenou s varhanami. Však měl také v nedávno dostavěném a vysvěceném novogotickém chrámu, kde profesionálně působil, k dispozici tehdy moderní nástroj z dodnes proslulé varhanní dílny Aristida Cavaillé-Coll. Právě v možnostech, barvách a síle takových velkých romantických nástrojů má počátek typická francouzská varhanní „symfonická“ tvorba...

V komorních dílech se Franckovi asi nejlépe podařilo nalézt rovnováhu mezi emocemi přispívajícími k inspiraci na jedné straně a mezi dědictvím polyfonie a klasických forem na straně druhé. Napsal klavírní tria, smyčcový kvartet, klavírní kvintet a **Sonátu A dur pro housle a klavír**, která patří ke klíčovým dílům romantického repertoáru. Vyznačuje se mistrovskou kompoziční logikou, bohatými harmoniemi a modulacemi do vzdálených tónin, kontrapunktickým umem, promyšlenou motivickou a variační prací beethovenovského typu. První věta, kterou je možné chápat jako dlouhou introdukcí, exponuje výrazné lyrické téma; druhá věta, skutečný energický vstup do díla, exponuje jiné téma. Obě se pak ve třetí fantazijně rozvolněné větě spojují a dávají základ pro kánon, kterým začíná i končí proporčně dokonale vyvážené finále. Sonáta vzorovým způsobem propojuje moderní romantickou harmonii s klasickými formami. Franck ji napsal jako třiašedesátiletý. Adresátem byl tehdy ani ne třicetiletý houslista Eugène Ysaÿe a nová skladba byla myšlena jako svatební dar. Tak také v Arlonu v srpnu 1886 zazněla. Koncertní premiéru měla pak v prosinci téhož roku v Musée Moderne de Peinture v Bruselu. I tam ji zahrál Ysaÿe s Marií-Léontine Bordes-Pène u klavíru. Eugène Ysaÿe pak skladbu pravidelně uváděl po dalších čtyřicet let své umělecké dráhy a zásadně přispěl jak k její oblíbě, tak ke skladatelskému věhlasu Césara Francka. Zajímavostí je, že existuje i druhá podoba této sonáty pro violoncello a klavír.

Bohuslav Martinů (1890–1959) se narodil v Poličce přesně měsíc poté, co v Paříži zemřel César Franck. Od dvacátých let pak sám v Paříži žil. Do války s možností vracet se do Československa, kterou hojně využíval. Od války, kdy se mu podařilo emigrovat do Spojených států, už ne. Stal se tam díky svým symfoniím a operám i díky skladbám pro významné sólisty a soubory uznávanou osobností hudebního života. Po válce střídavě žil v Americe a v Evropě, v ní pak čím dál víc. Komunistický převrat v Československu, studená válka a další okolnosti ale definitivně

zabránily návštěvám doma, tím spíše jeho trvalému návratu do vlasti, o kterém po válce snil... S neblahým politickým vývojem bylo doma po určitou dobu spojeno negativní hodnocení jeho tvorby, hodnocení zásadně pokřivené komunistickou ideologií. Dnes je však zcela jasné, že po boku Smetany, Dvořáka a Janáčka patří Martinů – stojící na opačném uměleckém pólu než evropská avantgarda poválečných let a celé druhé poloviny 20. století – ke klíčovým postavám novodobé historie české hudby. Jeho skladatelská tvorba zrála pod vlivem impresionistů, Stravinského, Pařížské Šestky, jazzu, neoklasicismu i české náपěvnosti. Během desetiletí došel postupně k hudební řeči vyznačující se skvělou instrumentací, svěží invencí, nástrojově vděčnou stylizací, myšlenkovou hloubkou, lyrickým zanícením, dramatickou naléhavostí, říkadlovou lapidárností i humanistickým patosem. Podstatným klíčem k této jeho jedinečné stylové syntéze jsou přitom díla hlásící se ve třicátých letech k tradicím českého folkloru a českého hudebního divadla. Vedle nich ovšem našel ještě před válkou vlastní cestu i pro neobarokní motorismus a polyfonii, zejména v *Dvojkonzertu pro dva smyčcové orchestry, klavír a tympány*, a osobitý výraz pro mohutný symfonismus, kterému dal průchod ve dvou operách – v *Hrách o Marii* a především v *Juliettě*. Nepřekvapuje proto, že se v New Yorku jako zralý padesátník konečně poprvé odhodlal k ovládnutí formy symfonie. V listopadu 1942 měla v Bostonu premiéru první, v říjnu 1943 v Clevelandu druhá, v roce 1944 pracoval v létě na venkově na třetí, která měla později premiéru v Bostonu.

Sonátu č. 3 pro housle a klavír, H 303, Martinů dokončil po měsíci práce v prosinci 1944, to už byl zase zpět ve velkoměstě, jehož nekonečná síť ulic a avenue v něm vyvolávala stesk po vlasti i po Paříži. O rok později měla sonáta premiéru v newyorské Carnegie Hall. Hráli Angel Reyes na housle a Artur Balsam na klavír. Její rukopis je nezvěstný, existuje jen reprodukce autografu. Tiskem vyšla v roce 1950 v New Yorku u nakladatelství Associated Music Publishers. Jde o skladbu hodně odlišnou od jeho předválečných komorních děl. Je podobného rodu jako *Třetí symfonie*, o které se v Americe psalo po premiéře jako o symfonii „vzdoru, mužné vzpoury, pevného odhodlání“, jako o skladbě, která „vzývá osud“, a vyzývá ho „zpríma, bez velikášství“. Houslová sonáta je od začátku podobně dramaticky pádná. V první větě upoutá pozornost i brilantní, rovnocenný part klavíru. Adagio koncipoval skladatel jako klidné neobarokní preludium, v němž nedominuje zpěvnost, ale během vývoje hudba nakonec dospěje k výrazné lyrice. Další věty pak nezastírají určitou principiální příbuznost s Dvořákovou hudbou a nakonec prozrazují, že jsou dokonce už předzvěstí pozitivně vyznívající *Čtvrté symfonie*, na které autor pracoval na jaře 1945. Scherzo sonáty je opravdu mistrovské. Martinů v té souvislosti prozradil, že ho chtěl při komponování přechodně přeskočit, ale že to nešlo. Teprve po jeho dokončení byl schopen najít hudební myšlenky a materiál pro finále sonáty... To je po vážném úvodu nakonec radostné, téměř taneční, až do posledních taktů letící vpřed.

Petr Veber

INTERPRETI

Bohuslav Matoušek studoval na HAMU v Praze, v roce 1969 se zúčastnil mistrovských kursů u A. Grumiauxa v Curychu a poté u N. Milsteina. Díky švýcarskému stipendiu studoval u W. Schneiderhana v Lucernu. V roce 1977 byl pozván do Japonska k tokijskému Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, kde působil jako sólista a koncertní mistr. Po návratu z Japonska v roce 1980 působil 15 let jako primárius Stamicova kvarteta, které dosáhlo během své činnosti řady významných mezinárodních cen a úspěchů. V současnosti se Bohuslav Matoušek věnuje jak dráze sólového a komorního hráče tak i pedagogické činnosti. S Českou filharmonií a dirigentem Christopherem Hogwoodem natočil kompletní dílo Bohuslava Martinů pro housle a orchestr.

Miroslav Sekera studoval na Pražské konzervatoři a HAMU u docenta Miroslava Langera. V roce 2002 se stal vítězem mezinárodní soutěže J. Brahmsa v rakouském Portschachu. Jako sólový i komorní hráč navštívil prestižní pódia ve Vídni, Washingtonu nebo Tokiu. Pravidelně spolupracuje s Českým rozhlasem, předními českými orchestry a festivaly. K jeho stálým uměleckým partnerům patří houslista Josef Špaček, mezzosopranistka Dagmar Pecková či hornista Radek Baborák. V roce 2016 debutoval ve Dvořákově síni pražského Rudolfinu v rámci cyklu „Světová klavírní tvorba“. Minulý rok vystoupil na klavírním festivalu R. Firkušného. V roce 2019 koncertoval po Japonsku s legendárním cellistou Tsuyoshi Tsutsumi a v témže roce vystoupil jako sólista na mezinárodním festivalu v japonské Karuizawě. V dubnu vydal Supraphon jeho sólové CD s díly F. Liszta a B. Smetany.

14/12/2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

CÉSAR FRANCK /1822–1890/

Sonata for Violin and Piano in A major

Allegretto ben moderato — Allegro — Ben moderato:

Recitativo-Fantasia — Allegretto poco mosso

B R E A K

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Sonata No. 3 for Violin and Piano H 303

Poco allegro — Adagio — Scherzo — Lento. Moderato. Allegro

Bohuslav Matoušek *violin,*

Miroslav Sekera *piano*

A WORD ON THE PROGRAMME

Thirty years of service as an organist at St Clotilde's Basilica in Paris, a professorship of organ play and improvisation at the conservatoire, and an excellent body of organ compositions... those are some of the career highlights of **César Franck** (1822–1890). His compositional output in other areas is far from bland, either; and yet he was only fully recognised in the last years of his life. Before coming to the Paris Conservatoire, he studied under Anton Reicha, a composer of Czech origin, similarly to Gounod, Berlioz, or Liszt. Franck's legacy includes a single, now-popular *Symphony in D minor*, which he finished aged 68. It garnered cold reactions at its premiere, presumably because of how it mingles its French spirit with a German heritage. Less known are Franck's tone poems, and even less so his oratorios *Les Béatitudes* and *Redemption*. The composer's symphonic œuvre cannot conceal his expansive organ-induced imagination. His chamber works evince a balance between emotions and the heritage of polyphony and classical forms. His **Sonata in A major** for violin and piano is one of the key works of the Romantic repertoire. The first movement exposes a strongly lyrical theme; the energetic second movement exposes a different theme. Both are then interwoven in the free-flowing fantasy of the third, giving rise to a canon that opens and concludes the proportionally perfectly balanced finale. Franck wrote the *Sonata* at the age of 63 as a wedding gift for the violinist Eugène Ysaÿe. Ysaÿe regularly performed the piece for the next 40 years, decidedly contributing both to its popularity and to the compositional renown of César Franck...

Bohuslav Martinů (1890–1959) was born in Polička exactly one month after César Franck died in Paris. He himself then moved to Paris in the early 1920s, although he would often visit Czechoslovakia. After the

outbreak of World War II, he managed to emigrate to the US. He made a name for himself there both with his symphonies and operas and with his works for prominent soloists and ensembles. When the war ended, he lived alternately in America and in Europe. The Communist coup in Czechoslovakia and the Cold War definitively barred him from returning to his own country. Martinů stands at the opposite end of the artistic spectrum compared to the post-war European avant-garde. His compositional ethos matured under the influence of Impressionism, Stravinsky, Les Six, jazz, Neoclassicism, and Czech lyricism. Over the years he gradually developed a musical language replete with superb instrumentation, ideological depth, lyrical fervour, dramatic urgency, and humanistic pathos. His first symphony was premiered in Boston in November 1942, his second in Cleveland in October 1943, while the third originated in the American countryside during the summer of 1944, though its Boston premiere came later. **Sonata No. 3** for violin and piano was completed by Martinů in New York in December 1944. Its first performance came a year later in Carnegie Hall, the same venue as Dvořák's "*New World*" *Symphony*. The composition displays dramatic force and a brilliant piano part that unfurls into expressive lyricism in the second movement. The subsequent movements show the sonata's fundamental relation to Dvořák's music and finally reveal themselves as a herald of the positively minded *Fourth Symphony*, which Martinů composed in the spring of 1945.

Petr Veber

THE MUSICIANS

Bohuslav Matoušek studied at the Academy of Music in Prague; in 1969 he attended masterclasses by A. Grumiaux in Zurich and then by N. Milstein. A Swiss scholarship allowed him to train under W. Schneiderhan in Lucerne. He was invited to Japan in 1977 to join the Yomiuri Nippon Symphony Orchestra in Tokyo, where he served as a soloist and concertmaster. Upon his return in 1980 he headed the Stamic Quartet for 15 years, leading it to international success and the reception of numerous prestigious awards. At present, Bohuslav Matoušek maintains both solo and chamber careers while also functioning as a teacher. Together with the Czech Philharmonic and the conductor Christopher Hogwood, he recorded the complete works of Bohuslav Martinů for violin and orchestra.

Miroslav Sekera attended the Prague Conservatoire and then Miroslav Langer's class at the Academy of Music in Prague. In 2002 he triumphed at the International Johannes Brahms Competition in Pörschach, Austria. He has visited prestigious venues in Vienna, Washington, or Tokyo as both a solo and chamber player. He regularly collaborates with Czech Radio and with leading Czech orchestras and festivals. His long-standing artistic partners include the violinist Josef Šaček, the

mezzo-soprano Dagmar Pecková, or the hornist Radek Baborák. In 2016 he made his debut in the Dvořák Hall of Prague's Rudolfinum as part of the "World Piano Music" series. Last year he performed at the Rudolf Firkušný Piano Festival in Prague. In 2019 he toured Japan with the legendary cellist Tsuyoshi Tsutsumi and later also appeared as a soloist at the international festival in Karuizawa, Japan. In April Supraphon released his solo album with the works of Liszt and Smetana.

15 / 12 / 2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

BOHUSLAV MARTINŮ /1890 — 1959/

Madrigaly, čtyři madrigaly pro smíšený sbor H 380

Tam z tej strany Dunaja — Ej, jeden hájek —

Na tom světě nic stálého — A ty si myslíš

MIROSLAV RAICHL /1930 — 1998/

Šest madrigalů na slova J. R. Picka

Nová podzimní — Křížem krážem — Malá osudová —

Don don diri don don — Zář i stín — Netopýři, co děláte

BOHUSLAV MARTINŮ

Písničky na dvě stránky H 302 (úpr. Tomáš Ille)

Děvče z Moravy — Sousedova stajňa — Naděje — Hlásný —

Tajná láska — Boží muka — Zvolenovcí chlapci

PŘESTÁVKA

MILOŠ ORSON ŠTĚDRŮ /1973/

***Mitelei na dětské texty pro smíšený sbor, klavír a bicí* / PREMIÉRA**

BOHUSLAV MARTINŮ

Mikeš z hor, kantáta pro sóla, smíšený sbor

a instrumentální doprovod H 375

Kühnův smíšený sbor

Jaroslav Brych *sbormistr*

Barbara Solazzo *soprán*

Ondřej Holub *tenor*

SLOVO K PROGRAMU

Sborová tvorba **Bohuslava Martinů** (1890–1959) má mnoho společného, ať už jde o á capellové kompozice, nebo o komorní kantáty. Je to fascinace lidovými texty a zpěvem na jedné straně a renesanční polyfonií na straně druhé. Aniž by byl folkloristou nebo znalcem staré hudby, propojováním tak odlišných zdrojů vytvořil novou kvalitu, vlastní styl, který obsahuje prvky archaické modalit i historického vícehlasu, říkadla a halekaček i vokální lehkosti a přímočarosti umělé tvorby, prvky archetypální i prvky umělecké stylizace. Souvislost se snahou vymanit se z vlivů romantického patosu, metafyziky a komplikovanosti, patrná i v jeho práci pro hudební divadlo a v komorní a symfonické oblasti, je zde jasná, prostota jako společný jmenovatel je zřejmá. Platí to o madrigalech s texty lidových písní i o kantátách z Vysočiny na texty Miloslava Bureše. Jedna vrstva, točící se kolem zpívaného baletu *Špalíček* z první

poloviny třicátých let, případně kolem symfonické kantáty *Kytice*, má kořeny v prostém vyjadřování v duchu říkadel i v duchu folklorní poetičnosti a baladičnosti. Ty jsou ovšem kombinovány také s archaickou úderností středověkého lidového divadla. Druhou vrstvou je madrigal jako typ renesanční světské polyfonie, hudba s relativní volností proplétajících se linek, které frázují text různě, každý z hlasů po svém. Zálíbení ve formě madrigalu, v jeho struktuře i výrazové oprostěnosti, má kořeny hluboko v minulosti, v roce 1922, kdy Martinů, to byl ještě v Praze, slyšel koncert souboru The English Singers, založeného o dva roky dříve a věnujícího se obdivuhodným způsobem interpretaci hudby Thomase Morleyho, Williama Byrda, Orlanda Gibbonse a dalších anglických mistrů šestnáctého století. Mistrovským příkladem osobitého uchopení tohoto vzoru jsou *České madrigaly* z roku 1939 s texty ze Sušilovy sbírky lidových písní. Martinů však promítl madrigalovou kompoziční techniku dokonce do instrumentální hudby. Ze třicátých let pocházejí *Čtyři madrigaly pro hoboj, klarinet a fagot*, ze čtyřicátých let *Madrigalová sonáta pro flétnu, housle a klavír* a *Tři madrigaly jako duo pro housle a violu*. Pokračoval vokálními *Pěti českými madrigaly*, které premiérovala newyorská Schola Cantorum v roce 1950 a k formě kombinující ohlasy na postupy renesanční hudby s českými lidovými texty se vrátil ještě jednou na konci života. To už zase pobýval na Schönenbergu nedaleko Basileje u mecenáše Paula Sachera. Od 14. do 20. března 1959 tam pracoval na čtyřech madrigalech pro smíšený sbor, již dal název *Madrigaly (Kniha písní)* a anglický podtitul *Part-Song Book*, tedy zpěvník písní, jejichž sazba byla na konci šestnáctého století víc homofonní, rozhodně víc než u madrigalů s naprosto nezávislými hlasy. S výjimkou Proroctví Izaiášova a několika drobností jde o jednu z jeho posledních kompozic. Texty pocházejí ze sbírek Františka Sušila a Františka Bartoše a mají společné milostné téma. Jen třetí z částí vybočuje, reflektuje bilancování před posledním soudem. Partituru věnoval skladatel Marii Pražanové, poličské přítelkyni své sestry: „Marušce za její starost a péči o naši rodinu.“ Pražští madrigalisté s Miroslavem Venhodou uvedli už v červnu téhož roku výběr z cyklu v Praze a na podzim pak zazpívali dílo v premiéře kompletně v Brně.

Skladatel **Miroslav Raichl** (1930–1998), pedagog na pražské a později hlavně na pardubické konzervatoři, byl žákem Pavla Bořkovce a Václava Dobiáše, v mládí autorem masových a politických písní, později i dalších forem vokální hudby, od písní přes sbory až po operu. Po roce 1968 byl vyloučen z KSČ. I v důsledku toho se vyprofiloval jako výrazný tvůrce hudby pro děti, zejména pro dětské sbory, jejichž sbormistři si u něj začali objednávat vhodná díla. Na prvním místě to byl liberecký Severáček, ale ozývaly se i další. Raichl se nicméně i předtím už jevil jako úspěšný skladatel instruktivních děl pro děti a mládež. Od počátku 70. let se také prohloubila jeho spolupráce s básníkem a satirikem J. R. Pickem, který stál v roce 1959 za vznikem hudebně literárního kabaretu, malé divadelní scény Paravan, ale za normalizace byl také vytěsňen z oficiálního kultur-

ního života a nesměl publikovat a veřejně vystupovat. Jejich tvůrčí kontakty daly vzniknout mnoha sborovým kompozicím, včetně *Desítky písniček z gramofonu Jendy Bendy*, *Druhé desítky písniček Jendy Bendy*, *Písniček bez deštníku* a *Písniček pro našeho pejska*. Napsali však také jednoaktovky *Fotbalová opera* a *Opera o chatě*. **Šest madrigalů na slova J. R. Picka** je skladba z roku 1978, za kterou v roce 1981 získal Raichl první cenu na Festivalu sborového umění v Jihlavě. Odtamtud, stejně jako například ze skladatelské soutěže v Jirkově, si odvážel ocenění pravidelně.

Písničky na dvě stránky, parafráze na texty moravské lidové poezie pro zpěv a klavír, napsal **Bohuslav Martinů** v New Yorku v roce 1944, rok po *Písničkách na jednu stránku* a poté, co předtím pro Jarmilu Novotnou a Jana Masaryka napsal v podobném duchu *Nový Špalíček*. V pořadí už třetí písňový cyklus měl však premiéru až v roce 1946 v Praze v podání mezzosopranistky Aši Slavické-Vondrovicové a klavíristy Oldřicha Kredby. Úprava pro smíšený sbor je dílem **Tomáše Illeho** (1971), autora pódiové, filmové, jevištní i didaktické hudby, jehož symfonická aranžmá hrají světové orchestry.

Miloš Orson Štědroň (1973) žije v Praze, kde učí na konzervatoři, ale kořeny má v Brně v rodině muzikologa a hudebního skladatele Miloše Štědroňe. Studoval na brněnské JAMU i na AMU v Praze, vedle klavíru a skladby také absolvoval hudební vědu. K jeho kompozičním učitelům patřili Arnošt Parsch a Václav Riedlbauch. Skládá komorní a orchestrální díla i scénickou hudbu, napsal operu, muzikál a melodram. Jeho doménou je tvorba pro divadlo, často autorské, kdy píše nejen hudbu, ale i text a hraje na klavír. Systematicky zpracovává portréty významných osobností, a to i při ctění velkých forem zkratkovitě a fragmentárně, s užitím nadsázky, humoru a ironie. Napsal už také řadu partitur na zakázky kamenných divadel: pro Národní divadlo a Divadlo Komedie v Praze, pro brněnské Divadlo Husa na provázku, pro divadla v Mladé Boleslavi, Hradci Králové, Pardubicích a Zlíně a některá další. Mnohdy překračuje tradiční chápání hudby v činoherním divadle směrem ke zhudebňování textů jako v opeře, případně předepisuje hercům zpěv... V pražském Roxy/NoD se několik sezón dávalo jeho *Lamento/Z tance v prach a opět do tance (Den a noc Matky Terezy)*, za které byl nominován na Cenu Alfréda Radoka. Tu pak získal v roce 2012 za projekt *Divadlo Gočár*. Jeho autorský projekt *Velvet Havel* ovládl Ceny divadelní kritiky za rok 2014, kdy získal ocenění hned v pěti kategoriích. V prosinci 2017 byla pak v Národním divadle v Praze na Nové scéně premiérována jeho opera na vlastní libreto *Don Hrabal*. Skutečnost, že rád využívá vokály a bicí, našla odraz i v dnes premiérované skladbě *Mítelel na dětské texty pro smíšený sbor, klavír a bicí*, napsané pro Dny Bohuslava Martinů 2020. Zhruba sedmiminutovou kompozici psal letos v létě, a to podle vlastního vyjádření jako „poctu svým třem ženám, totiž dcerám Lee a Tee a manželce Evě“. Dílo má tři části, jakési portréty. V prvních dvou se snažil hudebně

co nejméně vystihnout zcela rozdílné mentality svých dcer. Sbor je rozdělen na ženskou a mužskou část. Spojí se až ve třetí části, která je apoteózou mateřství. „Pokud jde o text, vycházel jsem z prvních mluvených pokusů svých dcer, které jsem si zapisoval. Zpočátku šlo spíše o onomatopoické zvuky, ze kterých se ale postupně vytvářela rytmizovaná slova, většinou výrazné novotvary, například ‚bučm‘, ‚báčm‘,“ popisuje inspiraci skladatel a pokračuje: „V prvních dvou částech klavír s bicími spíše podporují a doprovázejí sbor, zatímco ve třetí části se poněkud ‚utrhnou ze řetězu‘. Klavír tam funguje jako samostatné pásmo, což v kontextu celku směřuje k volné bitonalitě. V závěru se všechny složky spojí a vytvoří mohutnou vrcholnou tečku.“ Instrumentální složku zvolil autor v případě bicích nástrojů z praktických důvodů tak, aby se daly přenášet.

Mikeš z hor uzavírá čtveřici komorních kantát **Bohuslava Martinů** komponovaných na texty „básníka Vysočiny“ Miloslava Bureše (1909 až 1968). Po niterném *Otvírání studánek*, kombinujícím fragmenty lidových zvyků a moderních veršů, které dokončil na jihu Francie v Nice v roce 1955 a které je vnímáno jako nepřekonané vroucné vyznání lásky rodnému kraji, navázaly v následujících letech v obdobném duchu *Legenda z dýmu bramborové nati* (o Panně Marii, která sestoupila z oltáře), napsaná v Římě, a *Romance z pampelišek* (čerpající z rekrutských motivů), zkomponovaná rovněž v Římě. Burešovy texty skladatele okouzlovaly. Předloha ke čtvrté kantátě u něj sice ležela dva roky, ale na začátku roku 1959 se k ní na Schönenbergu ve Švýcarsku přece jen konečně dostal. Pasáček Mikeš v tomto dojemném vyprávění přelstí zimu, když před jejím příchodem včas zakryl kopec svým stádem bílých koz... Poetické, nesentimentální, nepatetické, takové mají být tyto komorní skvosty. Popularitu *Otvírání studánek* ani jedna z dalších kompozic nepřekonala. Martinů, žijící víceméně nedobrovolně trvale v zahraničí, stejně jako Bureš, žijící v Československu, věřil v životaschopnost dalších společných děl a nad nesrovnatelně menším zájmem o ně se podívoval. Mikeš z hor měl premiéru v červnu 1959 v Praze v podání Kühnova komorního sboru. Celý cyklus byl poprvé souborně uveden o rok později pod názvem *Zde je můj domov*.

Petr Veber

INTERPRETI

Kühnův smíšený sbor vznikl v roce 1959 připojením mužských hlasů k původně ženskému komornímu sboru, který založil ještě během svých studií na AMU v roce 1958 Pavel Kühn (1938–2003). Sbor se postupně stal průkopníkem v uvádění a cappellových děl světového romantismu v koncertních sálech a nahrávacích studiích a prokázal své kvality také v repertoáru oratorním a kantátovém, jenž se vyvíjel a stále vyvíjí především v úzké spolupráci se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK. Těleso bylo partnerem i dalších prestižních symfonických těles domácích a zahraničních.

Provádění novinek soudobé hudby patřilo vždy k samozřejmým činnostem; od počátku své existence těleso inspirovalo vznik řady děl soudobých skladatelů, např. Karla Růžičku, Jakuba Dvořáčka, Miloše Orsona Štědrone či Jana Ryanta Dřízala. Sbor má na svém kontě řadu znamenitých nahrávek ze všech stylových období (mj. kompletní sborové dílo B. Martinů). V současné době jsou sbormistry Jaroslav Brych (od roku 2017) a Lenka Navrátilová (od roku 2014).

Jaroslav Brych vystudoval nejprve hru na lesní roh na pardubické konzervatoři ve třídě O. Tvrdeho a poté dirigování na pražské AMU u V. Neumanna, J. Veselky a R. Elišky. Opakovaně se účastnil dirigentských kurzů H. Rillinga ve Stuttgartu. V letech 1984 až 1997 byl sbormistrem Vysoškolského uměleckého souboru Univerzity Karlovy, od roku 1987 do roku 1994 pracoval jako dirigent a šéfdirigent Symfonického orchestru Armády České republiky a v letech 1992 až 1993 byl dirigentem Opery Mozart Praha. V roce 1994 byl druhým sbormistrem Pražského filharmonického sboru, v letech 1996–2005 jeho sbormistrem hlavním, 2006–2012 řídil Pražský komorní sbor. V současnosti vede Foersterovo komorní pěvecké sdružení, spolupracuje s Pražským filharmonickým sborem, Kühnovým smíšeným sborem, Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK, Komorní filharmonií Pardubice a dalšími českými orchestry. Vedle dirigentské a sbormistrovské činnosti učí na HAMU, Konzervatoři Jaroslava Ježka v Praze a na Konzervatoři Pardubice.

15 / 12 / 2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Madrigals, Four Madrigals for Mixed Choir H 380

Tam z tej strany Dunaja — Ej, jeden hájek —

Na tom světě nic stálého — A ty si myslíš

MIROSLAV RAICHL /1930–1998/

Six Madrigals on Words by J. R. Picek

Nová podzimní — Křížem kráčem — Malá osudová —

Don don diri don don — Zář i stín — Netopýři, co děláte

BOHUSLAV MARTINŮ

Songs on Two Pages H 302 (arr. Tomáš Ille)

Děvče z Moravy — Susedova stajňa — Naděje — Hlásný —

Tajná láska — Boží muka — Zvolenovcí chlapci

B R E A K

MILOŠ ORSON ŠTĚDROŇ /1973/

**Mitelei on Children Lyrics for Mixed Choir, Piano
and Percussion / PREMIERE**

BOHUSLAV MARTINŮ

**Mikesh from the Mountains, Cantata for Soli, Mixed Choir
and Instrumental Accompaniment H 375**

Kühn Choir of Prague,

Jaroslav Brych *choirmaster*,

Barbara Solazzo *soprano*,

Ondřej Holub *tenor*

A WORD ON THE PROGRAMME

The choral works of **Bohuslav Martinů** (1890–1959) share a number of common features, be they *a cappella* compositions or chamber cantatas. It is their fascination with folk texts and songs on the one hand and Renaissance polyphony on the other. Although he was no folklorist or early music expert, by connecting sources of such divergent provenance, he created a new quality, a distinctive style that weaves elements of archaic modality with historic polyphony, rhymes with yodels, and vocal lightness with the straightforwardness of artifice, archetypal components with artistic stylisation. His fascination for the madrigal, its structure and expressive clarity, dates back to 1922, when he attended a concert of the English Singers in Prague. A masterful example of his unique approach to the form can be found in his *Czech Madrigals* from 1939 or his *Five Czech Madrigals* from 1950. The form, which combines

echoes of the methods of Renaissance music with Czech folk texts, was revisited by the composer towards the end of his life, when he wrote **Madrigals (Part-Song Book)** in March 1959. It is one of his last compositions. The texts were drawn from collections of Czech and Moravian folk songs and share the theme of love. Only the third piece diverges to depict a reflection at life's end.

The composer **Miroslav Raichl** (1930–1998), a teacher of the Pardubice Conservatoire, made a name for himself as a distinctive creator of music for children's choirs and a successful author of instructional music for children and adolescents. His **Six Madrigals** to words by the Czech satirist and poet J. R. Picek won him first prize at the Choral Art Festival in Jihlava in 1981.

Songs on Two Pages, a paraphrase of texts from Moravian folk poetry for voice and piano, was written by **Bohuslav Martinů** in New York in 1944. The arrangement for mixed choir was prepared by **Tomáš Ille** (*1971), a composer of stage, film, incidental, and didactic music, whose symphonic arrangements are performed by world-leading orchestras.

Miloš Orson Štědroň (*1973) lives in Prague, where he teaches at the conservatoire. He composes chamber and orchestral works and incidental music; he has written an opera, a musical, and a melodrama. His domain of choice is works for theatre, often artistic, in which he writes the music, the text, and even plays the piano himself. The work premiered today, **Mitelei on Children's Texts for mixed chorus, piano and percussion**, came about in summer 2020 as "a tribute to my three women, that is, my daughters Lea and Tea and my wife Eva". The composition comprises three parts – portraits. In the first two, the author endeavoured to depict as truly as possible the utterly different mentalities of his daughters. The third is an apotheosis of motherhood. The vocal texts are based on the first verbal attempts of his daughters, at first just sounds, later also rhythmic words.

Mikesh from the Mountains concludes the set of four chamber cantatas of **Bohuslav Martinů** composed to the words of the "Vysočina poet" Miloslav Bureš (1909–1968). The intimate *Opening of the Springs* – which combined fragments of folk customs with modern verse and which was completed in Southern France in 1955 and is regarded as an ardent profession of love for the homeland that he was never allowed to return to after the war – was followed by the similarly minded *Legend of the Smoke from Potato Tops* (about a statue of the Virgin Mary coming to life) and *A Dandelion Romance* (which drew on recruitment motives). The herdsboy Mikesh in the fourth cantata outwits Winter in a touching narrative by covering the hill with his herd of white goats before the season's arrival... The work was premiered in Prague in June 1959.

THE MUSICIANS

The **Kühn Choir** was established in 1959 by adding male voices to the initially female-only chamber choir that had been started by Pavel Kühn (1938—2003) during his studies at the Academy of Performing Arts in Prague. The choir gradually became a pioneer in staging world-class *a cappella* compositions of the Romantic period in concert halls and recording studios, and it proved itself also with a repertoire of oratorios and cantatas that evolved and continues to evolve in close cooperation with the Prague Symphony Orchestra. The ensemble also partnered with other prestigious symphony orchestras both at home and abroad. Presenting new works of contemporary music was always one of its mainstay activities; from its very beginning, the choir inspired the creativity of a number of contemporary composers the likes of Karel Růžička, Jakub Dvořáček, Miloš Orson Štědroň, or Jan Ryant Dřízal. The choir can boast a long string of remarkable recordings from all stylistic periods (including the complete choral works of Martinů). The current choirmasters are Jaroslav Brych (since 2017) and Lenka Navrátilová (since 2014).

Jaroslav Brych initially graduated from the French horn in the class of O. Tvrďý at the Pardubice Conservatoire and then successfully studied conducting at the Academy of Performing Arts under V. Neumann, J. Veselka, and R. Eliška. He repeatedly attended the conducting courses of H. Rilling in Stuttgart. In 1984–1997 he served as choirmaster of the Charles University Choir, in 1987–1994 he functioned as conductor and chief conductor of the Czech Army Symphony Orchestra, and in 1992–1993 as conductor of the Mozart Opera Prague. In 1994 he was appointed auxiliary choirmaster of the Prague Philharmonic Choir, subsequently serving as its chief choirmaster in 1996–2005, before heading the Prague Chamber Choir in 2006–2012. At present, he directs the Foerster Female Chamber Choir and collaborates with the Prague Philharmonic Choir, the Kühn Choir, the Prague Symphony Orchestra, the Czech Chamber Philharmonic Orchestra Pardubice, and other domestic ensembles. He also teaches at the Academy of Music in Prague, the Jaroslav Ježek Conservatoire in Prague, and the Pardubice Conservatoire.

17 / 12 / 2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

ANTONÍN DVOŘÁK /1841–1904/

Klavírní trio e moll „Dumky“, op. 90

Lento maestoso — Poco adagio — Andante —

Andante moderato quasi tempo di marcia —

Allegro — Lento maestoso

P Ř E S T Á V K A

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Bergerettes, pět skladeb pro housle, violoncello a klavír H 275

Poco allegro — Allegro con brio — Andantino —

Allegro — Moderato

Smetanovo trio

/Jitka Čechová klavír, Jan Talich housle, Jan Páleníček violoncello/

SLOVO K PROGRAMU

Triová sestava patří k nejstarším, jaké se v hudbě vyskytují. Rovněž klasičtější klavírní trio je starší, než klasický smyčcový kvartet. Na počátku a jako nejnámější stojí barokní triová sonáta; přímější cesta ke klavírnímu triu klasicismu však vede od barokní houslové nebo flétnové sonáty s cembalem, přes výrazné ovlivnění sonátou klavírní. Mnohdy to bylo právě klavírní trio, s nímž mladí skladatelé vstupovali na veřejné kolbiště. Navíc byla tria ve své době velice populární, protože díla tohoto druhu se mohla ideálně uplatnit v salonech mecenášů, nebo na soukromých koncertech interpretů. K takovým lze snad z programu dnešního večera přiřadit rané *Bergeretty* Bohuslava Martinů, které se ovšem svým kouzlem každému zařazení vzpírají. A Dvořákovy *Dumky* jsou také jiného druhu a dokazují (jako ostatně i pozdější Martinů klavírní tria) mimořádné možnosti využití nástrojového obsazení klasického klavírního tria ve složení housle, violoncello a klavír. Obě tria dnešního večera však patří k tomu nejnámějšímu a nejpoblázněnějšímu z takto nástrojově určených děl obou skladatelů.

Dumky pro klavírní trio, op. 90 Antonína Dvořáka jsou vrcholným a také posledním, čtvrtým dílem svého druhu ve Dvořákově tvorbě. Vlastně šestým, ale první dvě raná klavírní tria se nedochovala. Dvořák *Dumky* zkomponoval v průběhu tří měsíců, od listopadu 1890 do 12. února 1891. Zřejmě se potřeboval po dokončení *Requiem* odreagovat něčím „lehčím“. V dopise příteli Aloisu Göblovi na Sychrov sděluje, že píše „malé skladby pro housle, cello a piano. Bude to veselé a smutné. Někde to bude jako zádumčivá píseň, tu zase jakoby veselý tanec, avšak ve slohu

lehčím, abych tak řekl, populárnějším, zkrátka aby to bylo pro vyšší i nižší.“ Šest dumek, „malých skladeb pro housle, cello a piano“, tvoří na první pohled spíše cyklus, než klasické trio v duchu, v jakém Dvořák běžně komponoval. V celkovém uspořádání vět naznačuje ale sonátovou formu. První tři dumky jsou označeny attacca a mohly by tvořit úvodní větu. Čtvrtá dumka by mohla být pomalá druhá věta, pátá obdobou scherza a šestá by mohla stát ve funkci závěrečného ronda. Tóninově jsou jednotlivé části velice různorodé, přestože bývá celé trio označováno tóninou e moll – v té je pouze věta první; následují cis moll, A dur, d moll, Es dur a c moll. První dumka přináší bohaté proměny jediného tématu, druhá je silně kontrastní – proti hlavnímu, tichému tématu stojí rytmicky velice výrazné vedlejší téma; ve třetí části Dvořák použil opět bohaté proměny jediného tématu. Ve čtvrté se – na zmíněném principu ronda – vrací hlavní, málem pochodové téma; pátá, allegro, je ze všech částí cyklu nejživější a šestá je opět vystavěna na dvou kontrastních tématech. Dumka je původně zdobnělou formou slova duma, které v ukrajinštině v hudební oblasti znamená zvláštní druh melancholické či zamýšlené písňové formy v pomalém tempu. Dumka se objevuje u celé řady romantických skladatelů – Čajkovského, Musorgského, Chopina... Ovšem pojetí a postavení dumky u Dvořáka je zcela jiné, jak vyplývá z předchozí charakteristiky: je založené na střídání dvou silně kontrastních ploch – melancholické a rytmicky divoké. Dvořák vůbec měl rád kontrasty, využíval je v celé své tvorbě. Nejen v tomto případě to sebou přinášelo bohatší tématický materiál a tím zároveň možnost vystavět rozsáhlejší hudební plochu. Dumky jsou ve skladatelově tvorbě zastoupeny jak ve dvou samostatných ranějších kompozicích (op. 12 a op. 35), tak ve *Slovanských tancích*, *Smyčcovém sextetu op. 48*, *Klavírním kvintetu op. 81*, *Smyčcovém kvartetu op. 51* a vrcholem je právě *Klavírní trio e moll Dumky op. 90*. Dílo není zdaleka tak interpretačně jednoduché, jak působí. Dvořák se nechal slyšet, že „*Dumky* jsou velice choulostivé, co se týče přednesu“. *Dumkami* se Dvořák loučil před odjezdem do Spojených v roce 1892 koncertním turné po Čechách, a s houslistou Ferdinandem Lachnerem a violoncellistou Hanušem Wihanem hrál jako klavírista trio na více jak čtyřiceti koncertech. Premiéra *Dumek* se uskutečnila už dva měsíce po dokončení tria, 11. dubna 1891 v Praze v rámci slavnostního večera na počest skladatele, který v té době obdržel čestný doktorát pražské univerzity. Trio vyšlo roku 1894 u berlínského nakladatelství Simrock. Dvořák v té době pobýval ve Spojených státech a korektury za něho nakonec provedl jeho příznivec a přítel Johannes Brahms.

Bohuslav Martinů (1890–1959) měl oblast komorní hudby velmi rád a jenom tria představují v jeho tvorbě celkově 15 kompozic. Ovšem klasickému klavírnímu triu věnoval stejně jako Antonín Dvořák čtyři kompozice, které vznikly v rozmezí jednadvaceti let (1930–1951). Skladby pro obsazení klavírního tria se v Martinů tvorbě poprvé objevilo za skladatelových raných let v Paříži (1930 – 5 krátkých kousků; 1939 – *Bergerettes*); další

dílo následovala o plných dvacet let později v New Yorku, a třetí dokončil v následujícím roce tamtéž. *Trio d moll* vzniklo roku 1950 k otevření Haydnovy knihovny v americké Cambridgi u Bostonu, *Trio C dur (Grand trio)* je věnováno skladatelovu příteli Leopoldu Mannesovi. Obě spojují neoklasičká východiska s pro Martinů v té době typickými českými názvuky. Klavírní tria tak procházela celým jeho uměleckým životem a průběžně se do nich promítalo Martinů tvůrčí směřování. Triové kompozice tak představují výmluvný dokument skladatelského vývoje Martinů.

Jako „trio“ ovšem pojmenoval jen dvě z nich; druhé v řadě, komponované začátkem dramatického válečného roku 1939 v Paříži, nese označení **Bergerettes**. Martinů se v nich osobitým způsobem hlásí k neoklasicismu, jak bylo typické pro jeho tvorbu 30. let. Pastýřské písně, jak by se dal titul volně přeložit, mají spíše charakter pětidílné svity než sonátový charakter a přináší se sebou v jednoduché třídílné formě i názvuky na českou lidovou melodiku. Tři z pěti částí jsou vystavěny jako scherzando, nebo scherzo s klidnějším triem uprostřed. Třetí toto schéma obrací a působí tak téměř jako trio celého díla. Čtvrtá bergeretta naopak trio vůbec nemá a působí prakticky jednotně. K třídílnému půdorysu se skladatel opět vrací v nejrozsáhlejší páté, závěrečné části, která je zároveň nejkontrastnější. V rychlých částech se projevují pro Martinů typické rytmické postupy, založené na opakování krátkých úseků skladby. Není úplně jasné, jak skladatel přišel na pojmenování *Bergerettes*. *Bergeretta* byla v 15. století jednoduchá strofická písňová forma truverů, v 16. století rychlý trojdobý tanec a v 18. století píseň s poněkud frivolním textem. Současné výrazy se slovem „berger“ se ve francouzštině vztahují vesměs k pastýřskému, přírodnímu horskému prostředí. Skladatel tedy chtěl nejspíš podtrhnout bukolickou uvolněnost a vřelost i taneční charakter těchto skladeb. *Bergeretty* jsou hudbou plnou radosti a jasu, obdivuhodně zcela v protikladu k atmosféře doby, kdy vznikaly – krátce před okupací skladatelovy vlasti. Martinů *Bergerettes* dokončil 20. února 1939 v Paříži, ale nikdy je neslyšel; našly se až v jeho pozůstalosti a tiskem vyšly a v podání Foerstrova tria poprvé zazněly až v roce 1963.

Jana Vašatová

INTERPRETI

Smetanovo trio, založené v roce 1934 klavíristou Josefem Páleníčkem, patří k nejprestižnějším českým souborům současnosti. Je pravidelným hostem významných pódii doma (Pražské jaro, Janáčkův máj) a v zahraničí (Francie, Německo, Velká Británie, Japonsko, USA). Spolupracuje s předními dirigenty — Jiří Bělohávek, Libor Pešek nebo Stanislav Vavřínek — a s domácími i zahraničními orchestry, například Bamberger Symphoniker, Orchestre National des Pays de la Loire nebo Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK. Smetanovo trio realizovalo celou řadu nahrávek u domácích a zahraničních společností, od roku 2000 pravidelně nahrává pro firmu Supraphon. V březnu 2016 vyšla souborná nahrávka tří

B. Martinů, která začala okamžitě sklízet úspěchy po celé Evropě a v USA. Zvítězila i v celosvětovém hlasování o nejlepší komorní CD roku a získala tak prestižní BBC Music Magazine Award 2017.

17/12 / 2020 / 7.30 pm

Lichtenstein Palace, Martinů Hall

ANTONÍN DVOŘÁK /1841–1904/

Piano Trio in E minor „Dumky”, op. 90

Lento maestoso — Poco adagio — Andante —

Andante moderato quasi tempo di marcia — Allegro — Lento maestoso

B R E A K

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Bergerettes H 275

Poco allegro — Allegro con brio — Andantino — Allegro — Moderato

Smetana trio

/Jitka Čechová piano, Jan Talich violin, Jan Páleníček cello/

A WORD ON THE PROGRAMME

Dumkas for Piano Trio Op. 90 by **Antonín Dvořák** is the crowning, fourth and final work of its kind in the composer's oeuvre. Or to be precise, the sixth, though his first two early piano trios were not preserved. Dvořák wrote the *Dumkas* over the course of three months, from November 1890 to 12 February 1891. It seems that he needed some "lighter" material to clear the palette after his momentous *Requiem*. In a letter to his friend Alois Göbl in Sychrov, he informs that he is writing "brief compositions for violin, cello, and piano. It will be jolly and sad. At times like a woeful song, then like a merry dance, but in a lighter style, a more popular one, so to say, in short, for both the upper and the lower." The six dumkas, "brief compositions for violin, cello, and piano", appear to comprise more of a cycle than a traditional trio in the sense of Dvořák's usual approach. However, the overall arrangement of the movements suggests the sonata form. The first three dumkas are labelled *attacca* and could constitute the introductory movement. The fourth dumka could represent the slow second movement, while the fifth is reminiscent of the scherzo and the sixth could stand in for the final rondo. The keys of the individual parts are highly diverse, despite the whole trio being generally marked as E minor. The dumka has an interesting place and role in Dvořák's oeuvre: it is based on the alternation of two strongly contrasted tendencies – one melancholic, the other rhythmically wild. Dvořák liked contrasts and made use of them throughout his works. The dumka appears in his compositions both in two separate early works and in his *Slavonic Dances, String Sextet Op. 48, Piano Quintet Op. 81, String Quartet Op. 51*, before culminating in the aforementioned piano trio *Dumkas*. The composition is much more demanding than it seems. Dvořák was said to declare that the "*Dumkas are immensely sensitive, with regard*

to performance". Dvořák chose the *Dumkas* for his farewell tour of Bohemia with the violinist Ferdinand Lachner and the cellist Hanuš Wihan before departing for the US. The work was premiered just two months after its completion, on 11 April 1891 in Prague at a soirée organised in tribute to the composer, who had recently received an honorary doctorate from the university in Prague.

Bohuslav Martinů (1890–1959) was very partial to chamber music, and trios account for a total of 15 of his works. However, his exploration of the classic piano trio rendered just four compositions, as in the case of Antonín Dvořák, encompassing a period of 21 years (1930–1951). The first works for piano trio appeared during Martinů's early days in Paris (1930 – *Five Short Pieces*; 1939 – *Bergerettes*); the next composition followed a whole 20 years after the first, in New York, with the final piece originating in the same place a year later. However, only two of these works were termed a "trio"; the second of the set, composed in Paris in the dramatic wartime year of 1939, is titled *Bergerettes* and presents Martinů's distinctive take on Neoclassicism, as was typical for his output in the 1930s. These "shepherd's songs" as the title could be loosely translated, are more of a five-part suite than a sonata in character, and their simple three-part form includes hints of Czech folk melodies. The fast sections display Martinů's typical rhythmic progressions, based on the repetition of brief passages of music. *Bergerettes* is a work brimming with joy and clarity, in stark opposition to the atmosphere of the time in which they were created – shortly before the occupation of the composer's homeland. Although Martinů completed *Bergerettes* in Paris on 20 February 1939, he never heard the music; the composition was only found after his death, and it was published and subsequently premiered by the Foerster Trio in 1963.

Jana Vašatová

THE MUSICIANS

The **Smetana Trio**, established in 1934 by the pianist Josef Páleníček, is one of the pre-eminent Czech ensembles of our time. It is a regular guest at major venues at home (the Prague Spring, the Janáček May Festival) and abroad (France, Germany, the UK, Japan, the US). The ensemble collaborates with leading conductors – Jiří Bělohlávek, Libor Pešek, or Stanislav Vavřínek – and orchestras both domestic and foreign, such as the Bamberger Symphoniker, Orchestre National des Pays de la Loire, or the Prague Symphony Orchestra. The Smetana Trio had produced a plethora of recordings for various labels and has regularly worked with Supraphon since 2000. In March 2016 they released a complete compilation of the Martinů's trios, which immediately earned widespread recognition throughout Europe and the US. The recording also won a global poll for the best chamber music album of the year and thus received the prestigious BBC Music Magazine Award 2017.

18 / 12 / 2020 / 19.30

Lichtenštejnský palác, Sál Martinů

LEOŠ JANÁČEK /1854–1928/

Sonáta es moll „Z ulice 1. 10. 1905“

Předtucha. Con moto — Smrt. Adagio

FRANZ LISZT /1811 — 1886/

Lacrimosa. Transkripce tématu z Requiem W. A. Mozarta, S. 550

Transcendentální etudy, S. 139. Etuda č. 12 Chasse-Neige

Koncertní parafráze z opery Rigoletto G. Verdiho, S. 434

PŘESTÁVKA

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Etudy a polky H 308 (výběr)

Polka in F — Polka in A — Etuda in F

BEDŘICH SMETANA /1824–1884/

Na břehu mořském. Koncertní etuda gis moll, op. 17

Přívětivá krajina z cyklu Črty, op. 5

Macbeth a čarodějnice. Skica pro klavír

Miroslav Sekera klavír

SLOVO K PROGRAMU

Do Brna, tehdy jazykově převážně německého, přišel **Leoš Janáček** (1854–1928) z Lašska v jedenácti jako žák a chrámový zpěvák kláštera augustiniánů. Až na nedlouhá studia v Praze, Lipsku a Vídní zůstal pak Brnu po celý život věrný. Dlouhá léta tam byl vnímán především jako pedagog, sbormistr, publicista, folklorista a sběratel lidových písní i jako vlastenec a rusofil... a pokud jako skladatel, tak sice samostatný, ale přesto nepřesahující další brněnské hudebníky. Byl také iniciátorem, učitelem a ředitelem tamní Varhanické školy. Jeho první opravdu výrazné dílo mělo premiéru až v roce 1904. Byla to opera *Její pastorkyňa*, která na obrysu realistického dramatu Gabriely Preissově novým, až naturalistickým způsobem umělecky zachytila venkovský život a přinesla v libretu i v hudební řeči inovativní a novátorské momenty. V Praze měla tato opera premiéru dokonce až v roce 1916. Teprve po ní se Janáček konečně prosadil jako skladatel jak v tuzemském, tak i v mezinárodním měřítku; zejména poté, co *Jenůfu* uvedli i ve Vídni. Do stejné doby se datuje seznámení s Kamilou Stösslovou, která se Janáčkoví stala výraznou inspirací. Jeho pozdní tvorba je proto spojena s až nevídanou tvůrčí aktivitou. Ke stylu, který dělá z Janáčka nenapodobitelnou osobnost světové hudby, patří v jeho zralé tvorbě – operní, symfonické a komorní – vášnivě úsečná

hudební řeč, dramatismus vycházející z nápěvků mluvy i intenzivní lyrismus plný výbušných emocí. Jeho zcela originální invence, jeho hudební realismus, má silný základ ve folklorních inspiracích. I proto se v jeho klavírních skladbách, které vznikaly v prvním desetiletí dvacátého století, odrážejí zkušenosti s lidovou hudbou, konkrétně se zvukem cimbálu. Mísí se v nich Janáčkova originalita s prvky hudebního impresionismu a expresionismu. Dnes hranou skladbu, **Sonátu es moll „Z ulice 1. 10. 1905“**, po konfrontaci se skladbami Josefa Suka, Josefa Bohuslava Foerster a Vítězslava Nováka Janáček v návalu sebekritiky bohužel později zničil. Dochovaly se jen dvě části. I z nich je jasné, že šlo o pozoruhodný příspěvek do repertoáru pianistů. Programní názvy odkazují k politické události, která se odehrála v Brně v říjnu 1905. Při krvavém střetu české menšiny a policie při demonstraci za českou univerzitu byl před Besedním domem smrtelně zraněn truhlářský dělník František Pavlík. Janáček, na manifestaci přítomného, to vedlo k vášnivému a zkratkovitému hudebnímu projevu. V premiéře skladbu v Besedním domě zahrála v roce 1906 výrazná brněnská pianistka Ludmila Tučková.

Skladby **Franze Liszta** (1811-1886) pro sólový klavír, včetně efektních parafrází děl jiných autorů, dokonce i oper, byly vizionářské jak v oblasti pianistické techniky, tak hudebních forem. Jsou mimořádně náročné, plně složitě akordické sazby a bravurních pasáží. Na rozdíl od Chopinových intimních děl jsou zvukově monumentální. Virtuozitu nicméně podřizují obsahu. Totéž ostatně platí o Lisztových třinácti symfonických básních, nové formě, jejíž označení poprvé užil v případě skladby *Co slyšíme na horách*. Liszt byl nesporně jedním z nejlepších pianistů své doby, srovnatelný slávou s houslistou Paganinim. Procestoval jako oslavovaný virtuos Evropu od Portugalska po Rusko. Později byl kapelníkem u výmarského velkovévodského dvora a z města učinil významné středisko hudebního novoromantismu. Pak žil v Římě, kde přijal nižší kněžské svěcení. Zemřel v Bayreuthu, kde jeho dcera Cosima žila s Richardem Wagnerem... Transkripce tématu ze sekvence **Lacrimosa** z Mozartova Requiem se Liszt v roce 1865 přidal ke všem těm umělcům, které během devatenáctého století nedokončená skladba vídeňského klasika a legendy s ní spojené fascinovala. Právě v Lacrimosa (Slzavým dnem...) se Mozartovu smrti kompoziční práce zastavila; *Requiem* pak dokončil jeho žák Franz Xaver Süssmayr.

Lisztovy *Transcendentální etudy* mají v roce 1851. Dvanáctá z nich, jejíž podtitul **Chasse-Neige** poeticky odkazuje k poletování sněhových vloček, je mimořádně obtížná: exponuje tremola, skoky i škály, ale záleží v ní hodně i na měkkosti úhozu.

Koncertní parafráze na tři melodie z Verdiho jen osm let staré opery **Rigoletto** byla v roce 1859 pro Liszta výrazem osobní vzpomínky na krásné časy ve Výmaru. Vrcholí hudebním tématem mistrovského vokálního kvartetu *Bella figlia dell'amore* z třetího dějství.

Právě proto, že žil od dvacátých let v Paříži, že se zachránil před nacisty útekem do Spojených států a že se nakonec po válce ani po návratu do Evropy už nemohl vrátit domů, nacházel **Bohuslav Martinů** (1890–1959) pro mnohé své skladby hudební výraz, který byl spontánně vnímán a přijímán za „český“. V návratu mu bránila studená válka, ale zejména neblahý politický vývoj ve vlasti, s nímž bylo spojeno negativní hodnocení jeho tvorby. Hodnocení zásadně pokřivené komunistickou ideologií, operující s pojmy prozápadní orientace, kosmopolitismu a formalismu, tedy údajného uměleckého směřování, které se podle těchto měřítek neslučovalo se zájmy dělnické třídy, to znamená s kulturou přístupnou lidu, se socialistickým realismem. Paradoxně je dnes zřejmé, že naopak málokdo další komponoval ve větší blízkosti k tradicím české kultury a navíc hodnotně a světově... Uvolnění související s koncem války našlo u Martinů v roce 1945 výraz v optimistické, radostné, svěží a veskrze pozitivní *Čtvrté symfonii*. Komponoval ji na jaře a v létě vzdálen ruchu New Yorku, v domku u moře, na poloostrově Cape Cod jižně od Bostonu. Napsal tam i *Flétnovou sonátu, Českou rapsodii pro housle a klavír*, komponovanou pro Fritze Kreislera, a pak od konce července do konce srpna i *Study a polky*. Šestnáct skladeb ve třech sešitech má předobraz v hudbě klasiků, určitě i u Smetany, ale je zároveň naplněno jeho vlastním hudebním myšlením. Martinů byl obdařen spontánní hudebností, z každé z těchto klavírních drobností je znát fantazie, smysl pro zakrouhlenou formu i technická schopnost stylizovat vzdušně a účinně – tak, aby bylo hned zřetelné jádro skladby a aby se dobře hrála. Cyklus vznikl na žádost nakladatele. Premiéru měl hned v lednu 1946 v newyorské Carnegie Hall, prvním interpretem byl Rudolf Firkušný.

Zásadními příspěvky skladatele **Bedřicha Smetany** (1824–1884) pro českou hudbu jsou důraz na propojení domácích tradic a evropských novoromantických uměleckých podnětů a novátorské pojetí opery a symfonické básně. Nemačlou službu ale vykonal pro kulturní a politickou emancipaci české společnosti rovněž v roli pianisty, dirigenta, publicisty a organizátora hudebního dění. Smetanův život a tvorba vzbuzují ovšem mimořádnou pozornost také proto, že řadu vrcholných děl napsal už v době naprosté hluchoty... Veřejnost jen pomalu vnímala Smetanův individuální kompoziční jazyk jako styl, který by mohl naplňovat představy české národní hudby, a jeho samotného jako tvůrce a reprezentanta takové hudby. Ale nakonec se jím v naší historii neochvějně stal. Vedle programní symfonické hudby a osmi dokončených oper je pozoruhodná i jeho romanticky založená a náročně stylizovaná klavírní tvorba. Je však setrvala uváděna méně často, než by si zasloužila... V říjnu 1856 odcestoval Smetana do Göteborgu, přístavního města na západním pobřeží Švédska. Uchytil se tam jako učitel a dirigent na pět úspěšných sezón a tamní pobyt se stal významným údobím jeho uměleckého života. Koncertní etudu **Na břehu mořském** s podtitulem *Vzpomínka* komponoval v létě 1861 po definitivním návratu do Čech. Měla být vhodnou

skladbu pro jeho vlastní koncertní vystupování, ale vtělil do ní jako romantik i nostalgické vzpomínky na Švédsko. V hudbě je opravdu jakoby slyšet náraz vln na pobřeží. Z nich se vynořuje a pak zase mizí teskná melodie. Forma a výraz ucelené, hráčsky náročné skladby jsou rozkročeny mezi lisztovskou virtuozitou a salonní elegancí... Většina Smetanových děl pro klavír pochází z mladších let, kdy studoval nebo pak učil hru na klavír. **Přivětvá krajina** z cyklu *Črty* je jednou ze čtyř částí opusu 5, který v nevelkém časovém rozměru, bez zbytečných efektů, v malých písňových formách a v běžných harmoniích zachycuje dojmy a nálady, podobně jako cyklus *Lístky do památníku*. Dedikací se obrátil Smetana ke Claře Schumannové. Skica pro klavír s názvem **Macbeth a čarodějnice** z roku 1859 je jiný případ: je hráčsky náročná, dravá, démonická, užívá ostré zvuky, časté modulace a dynamické gradace. Neváže se na doslovný přepis literárního podkladu, ale mohla by se vztahovat ke scéně ze Shakespearova Macbetha, kdy čarodějnice věští, že ho nepřemůže nikdo zrozený z ženy a že jeho vláda bude trvat, dokud se proti němu nedá na pochod les.

Petr Veber

INTERPRET

Miroslav Sekera studoval na Pražské konzervatoři a HAMU u docenta Miroslava Langerá. V roce 2002 se stal vítězem mezinárodní soutěže J. Brahmsa v rakouském Portschatu. Jako sólový i komorní hráč navštívil prestižní pódia ve Vídni, Washingtonu nebo Tokiu. Pravidelně spolupracuje s Českým rozhlasem, předními českými orchestry a festi-

valy. K jeho stálým uměleckým partnerům patří houslista Josef Špaček, mezzosopranistka Dagmar Pecková či hornista Radek Baborák. V roce 2016 debutoval ve Dvořákově síni pražského Rudolfiny v rámci cyklu „Světová klavírní tvorba“. Minulý rok vystoupil na klavírním festivalu R. Firkušného. V roce 2019 koncertoval po Japonsku s legendárním cellistou Tsuyoshi Tsutsumi a v témže roce vystoupil jako sólista na mezinárodním festivalu v japonské Karui-zawě. V dubnu vydal Supraphon jeho sólové CD s díly F. Liszta a B. Smetany.

18 / 12 / 2020 / 7.30 pm

Liechtenstein Palace, Martinů Hall

LEOŠ JANÁČEK /1854–1928/

Piano Sonata 1. X. 1905 „From the Street“

Con moto — Adagio

FRANZ LISZT /1811–1886/

Lacrimosa from Mozart's Requiem in D minor, S. 550

Transcendental Etude “Chasse-neige” No. 12, S. 139

Concert Paraphrase on Rigoletto by G. Verdi, S. 434

B R E A K

BOHUSLAV MARTINŮ /1890–1959/

Etudes and Polkas H 308 (selection)

Polka in F — Polka in A — Etude in F

BEDŘICH SMETANA /1824–1884/

Concert Etude “On the Seashore”, Op. 17

Pleasant Landscape from Sketches, Op. 5

Macbeth and the Witches

Miroslav Sekera *piano*

A WORD ON THE PROGRAMME

Leoš Janáček (1854–1928) arrived in the then-largely German-speaking city of Brno from Lachia as an 11-year-old pupil and chorister of an Augustinian monastery. He remained loyal to Brno his whole life. His style, which marks him as an inimitable figure of music culture around the world, includes a passionately abrupt musical language, dramatic power stemming from his use of speech tunes, and an intense lyricism packed with explosive emotions. His musical realism is strongly grounded in folklore inspirations. It is thus no wonder that his piano compositions weave Janáček's originality with strands of Impressionism and Expressionism, as is the case in his **Sonata in E-flat minor “From the Street, 1.X.1905”**. The title of the work, of which only two sections have been preserved, refers to a violent clash between the city's Czech minority and the police at a demonstration for a new Czech university. The death of the labourer František Pavlík led Janáček to produce an impassioned and pithy musical statement.

The compositions of **Franz Liszt** (1811–1886) for solo piano, including the effective paraphrases of works by other composers, are visionary achievements in both piano technique and music form. Liszt was one of the best pianists of his time, comparable to the violin genius of Paganini.

His transcription of the theme from the *Lacrimosa* sequence of Mozart's *Requiem* ranks him among those who were fascinated by the myths surrounding this unfinished work... The twelfth piece from his cycle of *Transcendental Etudes* recalls the drifting of snowflakes, while the 1859 paraphrase of three melodies from Verdi's opera *Rigoletto*, written just eight years earlier, was to Liszt a symbolic expression of his personal recollection of the happy days in Weimar.

Exactly because he had lived in Paris, because he had saved himself from the Nazis by fleeing to the US, and because he was unable to return home after the war, **Bohuslav Martinů** (1890–1959) imbued many of his compositions with an expressivity that is considered “Czech”. The loosening of wartime limitations in 1945 was optimistically reflected in his *Symphony No. 4*. He composed it in the spring and summer in a cottage by the sea on Cape Cod, a peninsula south of Boston. He also wrote *Etudes and Polkas* in the same place. These 16 pieces in three volumes draw from the music of classics, certainly also from Smetana, but they are also permeated by his own musical understanding. The cycle was premiered in January 1946 by Rudolf Firkušný in New York's Carnegie Hall.

Bedřich Smetana's (1824–1884) essential contributions to Czech music are his emphasis on connecting domestic traditions with impulses from Neoromantic European art and his innovative approach to the opera and the symphonic poem. But another remarkable facet of his œuvre is his Romantically rooted and challengingly stylised piano output. He composed the concert etude *On the Seashore* in the summer of 1861, having definitively returned from his five-year stay in Göteborg, Sweden. The music, which evinces Lisztian virtuosity alongside salon-like elegance, can be heard to depict the crashing of waves on the shore... *The Pleasant Countryside* from his cycle of *Sketches* captures impressions and moods without superfluous effects, in stark contrast to the dark viscousness presented in Smetana's 1859 sketch for piano titled *Macbeth and the Witches*.

Petr Veber

THE MUSICIANS

Miroslav Sekera attended the Prague Conservatoire and then Miroslav Langer's class at the Academy of Music in Prague. In 2002 he triumphed at the International Johannes Brahms Competition in Pörtschach, Austria. He has visited prestigious venues in Vienna, Washington, or Tokyo as both a solo and chamber player. He regularly collaborates with Czech Radio and with leading Czech orchestras and festivals. His long-standing artistic partners include the violinist Josef Šaček, the mezzo-soprano Dagmar Pecková, or the hornist Radek Baborák. In 2016 he made his debut in the Dvořák Hall of Prague's Rudolfinum as part of

the “World Piano Music” series. Last year he performed at the Rudolf Firkušný Piano Festival in Prague. In 2019 he toured Japan with the legendary cellist Tsuyoshi Tsutsumi and later also appeared as a soloist at the international festival in Karuizawa, Japan. In April Supraphon released his solo album with the works of Liszt and Smetana.

Nadace Bohuslava Martinů děkujeme všem,
kdo se podíleli na přípravě festivalu.

Festivalový tým

Jiří Hlaváč, Ludvík Kašpárek
dramaturgie / *dramaturgy*

Kateřina Lánská
produkce / *production*

Matěj Hřib, Vladislav Kroupa
PR a média / *PR & media*

Radek Křížanovský
Soutěž Nadace Bohuslava Martinů /
The Bohuslav Martinů Foundation Competition

Ondřej Urban
zvukový a zvukově obrazový záznam / *sound and video recording*

Překlad / *Translation by Adam Prentis*

Grafická úprava / *Graphic design by David Cígler*

Tisk / *Printed by Naproma Production, s.r.o.*

Vydala Nadace Bohuslava Martinů, Praha 2020 /

Published by Bohuslav Martinů Foundation, Prague 2020

Nadace Bohuslava Martinů
The Bohuslav Martinů Foundation
Praha | Prague

 [martinuofficial](#)

 [martinuofficial](#)

 www.martinu.cz

HLAVNÍ PARTNEŘI | MAIN PARTNERS

!intergram

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI | MEDIA PARTNERS

PŘEDPRODEJ VSTUPENEK

na **ViaMusica.cz**

a v prodejně **Time Music**

na Malostranském náměstí

www.martinu.cz/festival